

EDYCJA ŹRÓDŁOWA

MARCIN POLAŃSKI, Uniwersytet Jagielloński
<https://orcid.org/0009-0002-7457-5934>
marpol22@vp.pl

INWENTARZ KOŚCIOŁA I KLASZTORU KARMELITÓW TRZEWICZKOWYCH W HORODYSZCZACH Z 1772 ROKU. EDYCJA KRYTYCZNA ŹRÓDŁA

STRESZCZENIE: Niniejsza praca jest edycją krytyczną źródła do historii Kościoła, jakim jest Inwentarz Klasztoru Karmelitów Trzewickich Najświętszej Marii Panny w Horodyszczach spisany w 1772 roku. Zgromadzenie przedstawione w edytowanym źródle było w drugiej połowie XVIII wieku oraz w pierwszych trzech dekadach następnego stulecia, największym i najzamożniejszym klasztorem Zakonu Karmelitów Trzewickich na Wołyniu. Jego burzliwe dzieje nie zostały jednak szerzej opracowane w istniejącej literaturze. Inwentarz jest zatem źródłem, pozwalającym wejść w życie konwentu, o którym wiadomo bardzo niewiele. W dokumencie znajdują się informacje o klasztorze oraz kościele Karmelitów w Horodyszczach, bibliotece zakonników, a także majątku gospodarczym składającym się z wsi Horodyszczce oraz Paszuki.

SŁOWA KLUCZOWE: Horodyszczce, Zakon Karmelitów Trzewickich, inwentarz, naczynia liturgiczne, szaty liturgiczne biblioteka klasztorna, majątek klasztorny, edycja źródłowa.

THE INVENTORY OF THE CHURCH AND MONASTERY OF THE CALCED CARMELITES IN HORODYSZCZE, 1772. THE CRITICAL EDITION OF THE SOURCE

ABSTRACT: This work is a critical edition of the source of church history, which is the Inventory of the Convent of the Calced Carmelites of the Blessed Virgin Mary in Horodyszczce, written in 1772. The congregation depicted in the edited source was the largest and wealthiest monastery of the Order of Calced Carmelites in Volhynia in the second half of the 18th century and in the first three decades of the following century. Its turbulent history, however, has not been widely recognized in the existing literature. The inventory is therefore a source, providing a glimpse into the life of the order, about which very little is known. The document contains information about the monastery and the Carmelite church in Horodyszczce, the monastic library, as well as the monastery property consisting of the villages of Horodyszczce and Paszuki.

KEYWORDS: Horodyszcze, the Calced Carmelites, inventory, liturgical vessels, liturgical vestments, monastic library, monastery property, source edition.

Translated by Joanna Szczepańska-Włoch

Horodyszcze to miejscowość położona w pobliżu Szepietówki w obwodzie chmielnickim na terenie dzisiejszej Ukrainy. Przed drugą wojną światową wieś ta należała do powiatu zasławskiego guberni wołyńskiej, natomiast w przedrozbiorowej Rzeczypospolitej była położona w powiecie krzemienieckim wchodzącym w skład województwa wołyńskiego. Historia Horodyszczu jest jednak znacznie dłuższa, ponieważ większość piszących o niej badaczy sytuuje początki tej miejscowości jeszcze w starożytności, doszukując się pochodzenia jej nazwy od starosłowiańskiego słowa gród, grodzisko. Pierwsze udokumentowane wzmianki o Horodyszczach pochodzą z czasu XVI wieku, kiedy to były własnością kniaziów na Ostrogu. W 1534 roku wieś należała do księcia Ilii Ostrogskiego, który był synem wielkiego hetmana litewskiego i zwycięzcy spod Orszy, Konstantego Ostrogskiego¹. W XVI wieku wieś przeszła na własność rodu Chomiaków, natomiast w pierwszej połowie XVII stulecia wraz z okolicznymi dobrami, przejęła ją rodzina Pogroszewskich. Historia Karmelitów w Horodyszczach rozpoczyna się w latach sześćdziesiątych XVII wieku, kiedy to Jan Pogroszewski, za zgodą biskupa łuckiego, wystawił w tej miejscowości kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny oraz klasztor, do którego ściągnął braci z Zakonu Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel. Jako uposażenie, Pogroszewski ofiarował im część wsi Horodyszcze a także wsie Paszuki i Rześniówka².

W drugiej połowie XVII wieku Horodyszcze przeszły na własność rodziny Lubomirskich, natomiast horodyski klasztor rozwijał się i z nie-

¹ Zob. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. B. Chlebowski, t. XV (1900), cz. 1, s. 584; Н. И. Теодорович, *Историко-статистическое описание церквей и приходов Волинской епархии. Т. 3: Уезды Кременецкий и Заславский*, Почаев 1893, с. 640-641.

² Ta ostatnia jedynie do roku 1670, później fundator odebrał ją zakonowi, ofiarowując w zamian całą wieś Horodyszcze. Zob. J. M. Giziński, *Z przeszłości Karmelitów na Litwie i Rusi*, Kraków 1918, cz. 1, s. 132.

wielkiego zgromadzenia, którego status wahał się pomiędzy rezydencją a konwentem³, stawał się coraz zamożniejszy i bardziej wpływowy. W międzyczasie, bo w 1706 roku, Horodyszczce nawiedził kolejny katastrofalny w swych skutkach najazd turecki, w efekcie którego w klasztorze „ostały się jedynie nagie ściany”⁴. W 1741 roku bracia Józef i Stanisław Lubomirski, oraz Jakub Pogroszewski przystąpili do ponownej fundacji klasztoru oraz kościoła⁵. Kolejne lata były najlepszym czasem dla horodyskiego zgromadzenia. Liczba zakonników znacznie wtedy wzrosła, a sam konwent stawał się coraz bogatszy i zyskiwał coraz znaczniejsze miejsce na mapie karmelitów w Polsce, a zwłaszcza w prowincji ruskiej Zakonu⁶. Było to drugie najliczniejsze zgromadzenie w prowincji świętego Józefa, po siedzibie prowincjalnej we Lwowie. W Horodyszczach często odbywały się kapituły i kongregacje, a także przebywali tutaj prowincjałowie⁷.

³ Rezydencja to nieufর্মowany dom zakonny, natomiast konwent, to już w pełni uformowane zgromadzenie. W niektórych zakonach, m. in. u karmelitów oznaczał on taki klasztor, w którym mieszka przynajmniej 13 zakonników. W rzeczywistości, w prowincji ruskiej Zakonu mało który klasztor nazywany konwentem mógł pochwalić się takim zasobem mieszkańców. Por. M. D a n i l u k, *Konwent*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. IX (2002), s. 779; T. W y t r w a ł, *Rezydencja*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. XVII (2012), s. 65-66.

⁴ Zob. B. P a n e k, *Prowincjałowie Karmelitów na ziemiach polskich (1397-1997)*, „Saeculum Christianum”, t. 2 (1997), s. 62.

⁵ Bracia Lubomirscy oraz Jakub Pogroszewski wybudowali nowy kościół i klasztor. J. M. G i ż y c k i, *dz. cyt.*, cz. 1, s. 133-134, podaje także innych dobroczyńców jak nieznaną bliżej Wigurzynę, czy stolnika owruckiego Felicjana Bierzyńskiego. Więcej darczyńców wymienia: *Fundacya familii książąt Lubomirskich*, [w:] *Zbiór pamiętników do dziejów Polski*, wyd. W. S. de Broel-Plater, t. 4, Warszawa 1859, s. 235. Byli wśród nich: Apollonia Walewiczowa, Halszka Kuczberska, Albert Kuczberski, Piotr Buszkowski, Maryanna Czarnecka, Walenty Frydlewicz, Ignacy i Teresa Wiszniewscy, księżna Helena Czetwertyńska, Ignacy Kleszczewski i Helena Jakubowska, którzy wraz z wcześniej wymienionymi oraz książętami Lubomirskimi zaopatrzyli klasztor w łączną sumę 102 tys. złp.

⁶ Prowincja ruska zakonu Karmelitów Trzewickzowych powstała 6 lipca 1688 roku, po zatwierdzeniu przez papieża Innocentego XI podziału dotychczas istniejącej prowincji polskiej na polsko-litewską oraz ruską imienia świętego Józefa. Początkowo w jej skład wchodziło 17 konwentów, a najważniejszym z nich był klasztor na Przedmieściu Halickim we Lwowie. Zob. B. A. T o m a s z e w s k i, *Dzieje oo. Karmelitów w Polsce, na Litwie i na Rusi*, Kraków 1988, s. 37, 128-131; B. P a n e k, *dz. cyt.*, s. 59.

⁷ Zob. J. M. G i ż y c k i, *dz. cyt.*, cz. 1, s. 132.

Datą kluczową z punktu widzenia rozwoju klasztoru horodyskiego był rok 1772, w którym doszło do pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej. W wyniku tego wydarzenia, na terenie monarchii Habsburgów znalazła się znaczna część karmelitańskich konwentów prowincji ruskiej, z lwowskim na czele. Już po paru latach utworzyły one osobną prowincję, pozostawiając jako swego patrona świętego Józefa Oblubieńca. Dotychczas istniejąca prowincja ruska, funkcjonowała nadal i składała się z klasztorów wciąż pozostających w granicach Rzeczypospolitej. Bezspornie największym i najbogatszym klasztorem prowincji stał się w tej sytuacji konwent w Horodyszczach. Tam znajdowała się siedziba prowincjała, nowicjat oraz studia zakonne, natomiast w 1783 roku tamże miała miejsce pierwsza kapituła prowincjalna prowincji w nowym, okrojonym składzie. W pierwszej ćwierci XIX wieku w jej ramach funkcjonowało około 55 zakonników w dziewięciu lokalizacjach, z czego niemal połowa urzędowała w klasztorze w Horodyszczach⁸. W tym czasie horodyskie zgromadzenie przejęło kontrolę nad leżącym niedaleko Ostroga zlikwidowanym zgromadzeniem w Monasterku⁹, powiększając w ten sposób swój majątek. W 1823 roku, parafia Horodyszczeska obejmowała swoim zasięgiem dwa miasteczka oraz 25 wsi, licząc 1531 parafian przyjmujących regularnie sakramenty oraz 387 małoletnich. Karmelici zobowiązali się także do edukacji dzieci własnym kosztem i do przyklasztornej szkółki chodziło w latach 1807-1832 od 6 do 15 dzieci¹⁰.

Kościół NMP w Horodyszczach był znany na Wołyniu szczególnie z obrazu Matki Bożej Szkaplerznej, który zdaniem wiernych miał czynić cuda. Okoliczny lud chętnie i licznie pielgrzymował do Horodyszcz modląc się i wierząc w cudowne działanie wizerunku maryjnego. Pod obrazem zostawiane były również liczne ofiary oraz wota¹¹. O sławie wśród okolicznej ludności, jaką zebrał sobie obraz Matki Bożej wspominają wszyscy historycy opisujący w swoich dziełach Horodyszczesko, m.in. Tadeusz Stecki:

⁸ Zob. B. P a n e k, *dz. cyt.*, s. 70-71.

⁹ Por. J. M. G i ż y c k i, *dz. cyt.*, cz. 1, s. 336; *Słownik geograficzny...*, t. VI (1885), s. 654.

¹⁰ Zob. J. M. G i ż y c k i, *dz. cyt.*, cz. 1, s. 136.

¹¹ Potwierdzenie tego można znaleźć w dokumencie będącym przedmiotem edycji. Ponadto, w księgozbiornym wymieniona została pozycja „Konnotacja Cudow y Łask N.M.P. Horodyskiej”.

Lud z odległych okolic ciągnął do Horodyszcza na odpusty, które kilka razy do roku z wielką solennością odprawiały się tutaj, a niejedna strapiona dusza pocieszona stąd odchodziła, zaniósłszy modły do Matki Boskiej, w obrazie tutejszym licznymi cudami słynącej¹².

Okres rozwoju horodyskiego zgromadzenia zakonnego gwałtownie przerwał rok 1832. Car Rosji Mikołaj II wydał wtedy ukaz, na podstawie którego, w ramach represji po stłumieniu powstania listopadowego oraz walki z Kościołem Katolickim, skasowano jeszcze w tym samym roku 196 z 325 klasztorów znajdujących się na terenie zaboru rosyjskiego¹³. Jednym ze zlikwidowanych konwentów był klasztor w Horodyszczach. Zakonnicy w nim przebywający zostali przeniesieni do zgromadzenia w Wilnie natomiast kościół zamieniono na cerkiew¹⁴. Po niespełna dwudziestu latach, w 1858 roku budynki dawnego klasztoru zostały zajęte przez mniszki prawosławne sprowadzone z monasteru w Połonnem. Kościół wraz zabudowaniami klasztorowymi przetrwał do dnia dzisiejszego, choć znacznie zniszczony i od początku XXI wieku przebudowywany w stylu prawosławnym. Wieże kościoła zostały podwyższone o jedną kondygnację w stosunku do tych z XIX wieku oraz przykryte połączanymi „cebulkami” w stylu moskiewskim. Podobne kopuły pojawiły się nad dawnymi budynkami klasztorowymi. Zabudowania zostały także odmalowane i odrestaurowane, zarówno z zewnątrz jak i w środku. Choć część nieprawosławnych elementów została usunięta, a świątynia jest przystosowana do pełnienia funkcji cerkwi, to jednak pozostało wiele pamiątek po dawnej działalności katolickich zakonników w tym miejscu. Szczególnie cenną zachowaną pamiątką są znajdujące się w wielu miejscach w kościele dawne freski wykonane przez mistrza Antoniego¹⁵.

¹² T. J. Stecki, *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym*, t. 1, Lwów 1864, s. 364.

¹³ Zob. P. P. Gach, *Kasaty zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska 1773-1914*, Lublin 1984, s. 160.

¹⁴ Zob. I. Chodynicki, *Wiadomość historyczna o fundacjach klasztorów Zakonu Karmelitańskiego niegdyś w Polsce i Litwie, a później pod panowaniem Austrii, Rosyi i Prus zostających*, Lwów 1846, s. 49.

¹⁵ Zob. P. Маленков, *Городище. Як згубили величезний барокової монастир*, https://www.risu.org.ua/ua/relig_tourism/krayeznavstvo_digest/66081/ [dostęp: 29 lutego 2024]; D. Antoniuk, *Karmelici cz. 2*, „Kurier Galicyjski”, <https://www.kuriergalicyjski.com/historia/zabytki/7407-karmelici-czesc-2> [dostęp: 29 lutego 2024].

Pod kościołem znajdują się do dzisiaj obszerne krypty, w których spoczywają zmarli najbardziej zasłużeni dla kościoła i klasztoru. Pochowano tam między innymi przeorów konwentu czy prowincjałów wołyńskich, jak np. o. Eleutery Kamienobrodzki, o. Fortunat Szymaniecki i inni. Najbardziej chyba znaną postacią tam pochowaną jest o. Marek Jandowicz¹⁶ pierwszy przeor powstałego w 1759 roku klasztoru w Barze. Jest on powszechnie znany jako ksiądz Marek, jeden z przywódców i kaznodzieja konfederacji barskiej¹⁷. Po zajęciu Baru przez wojska rosyjskie został pojmany przez Moskali i więziony przez sześć lat w Kijowie. Wypuszczony dzięki interwencji księżnej Sanguszkowej, powrócił do życia zakonnego, w latach 1777-1783 ponownie był przeorem klasztoru w Barze. O. Jandowicz często przebywał w Horodyszczach i zgodnie ze swoim życzeniem został pochowany w podziemiach tamtejszego kościoła po swojej śmierci w 1799 roku. Jego ciało miało w cudowny sposób uniknąć rozkładu, co powodowało liczne pielgrzymki do klasztoru zakończone zamurowaniem przez władze wejścia do podziemi w latach sześćdziesiątych XIX wieku¹⁸. W kryptach spoczywa także ciało Stanisława Eustachego Zakrzewskiego, który 1767 roku został mianowany generałem adiutantem, a od roku 1775 pełnił funkcję buńczuczego przy hetmanie koronnym. Jeden z dobroczyńców klasztoru zmarł i został pochowany w Horodyszczach w 1822 roku, w wieku 98 lat¹⁹.

Pomimo burzliwych dziejów konwent w Horodyszczach nie doczekał się szerszego opracowania w historiografii. Baza źródłowa jest niezwykle skąpa, wiele dokumentów przepadło lub uległo zniszczeniu w czasie wojny. Jest to jedna z przyczyn niewielkiego zainteresowania historyków tematem nowożytnych dziejów Zakonu Karmelitów Trzewickowych na ziemiach polskich, ilość druków w tym zakresie jest znikoma. W ostatnim czasie nie powstała żadna praca, która wniosłaby coś istotnego do tego tematu, więcej informacji na ten te-

¹⁶ Nazywany też Jandołowiczem. Jak jednak uzasadnia J. M. Giżycki, *dz. cyt.*, cz. 1, s. 18-19, we wszystkich zachowanych dokumentach oraz księgach z okresu życia zakonnika, widnieje nazwisko Jandowicz, nie Jandołowicz.

¹⁷ Wartościowe opracowanie tego tematu zostawił: W. Konopczyński, *Konfederacja barska. T. 1*, Warszawa 1936; Tenże, *Konfederacja barska. T. 2*, Warszawa 1938.

¹⁸ Zob. W. Szczygielski, *Jandołowicz (Jandowicz) Marek*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. X (1962-1964), s. 499-501; B. A. Tomaszewski, *dz. cyt.*, s. 139-141.

¹⁹ Zob. T. J. Stecki, *dz. cyt.*, s. 364-365.

mat przynoszą przede wszystkim dwa starsze opracowania autorstwa karmelity Ignacego Chodynickiego²⁰ oraz historyka Jana Marka Giżyckiego, który podpisywał się również jako Wołyniak²¹. Szczególnie ten drugi, korzystając z w większości nieistniejących już dzisiaj źródeł, takich jak dokumenty z kapituł oraz wizyt prowincjalnych, zebrał szczegółowe i niezwykle cenne informacje o konwencie. Istotne informacje o horodyskim zgromadzeniu zakonnym znaleźć można również w późniejszych pracach karmelitańskich historyków: Henryka Urbańskiego²² oraz Bronisława Alfonsa Tomaszewskiego²³. Obydwie te prace znajdują się w maszynopisie i są dostępne jedynie w archiwum karmelitów, dlatego też nie są szerzej znane w środowisku naukowym. Te cztery prace to jedyne opracowania książkowe poświęcone nowożytnym dziejom Zakonu Karmelitów Trzewickowych na ziemiach polskich. Informacje o klasztorze znaleźć można także w pracach podróżników i etnografów, między innymi Tadeusza Jerzego Steckiego²⁴ oraz Nikołaja Iwanowicza Teodorowicza²⁵. Z powodu braku źródeł dotyczących klasztoru Karmelitów w tej miejscowości, dokument będący przedmiotem edycji szczególnie zyskuje na swoim znaczeniu.

Inwentarze, również klasztorne, są źródłem coraz częściej w ostatnim czasie wykorzystywanym do różnego rodzaju badań historycznych. Ogrom informacji w nich zawartych jest niezwykle przydatnym narzędziem dla badaczy zajmujących się różnorodną tematyką²⁶. W inwentarzach klasztornych znaleźć można informacje przede wszystkim o kościołach z wyposażeniem, takim jak obrazy, ołtarze, freski; paramentach oraz strojach liturgicznych a także zabudowaniach klasztornych. Wiele inwentarzy zawiera spis bibliotek klasztornych, co bywa

²⁰ I. Chodynicki, *dz. cyt.*

²¹ J. M. Giżycki, *dz. cyt.*

²² H. Urbański, *Historia Zakonu Karmelitów. Tom II, Karmelicy w Polsce*, Kraków 1980 (mps w Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie).

²³ B. A. Tomaszewski, *dz. cyt.*

²⁴ T. J. Stecki, *dz. cyt.*

²⁵ Zob. H. И. Теодорович, *dz. cyt.*

²⁶ Z szerokiego zakresu prac tego rodzaju należy wymienić między innymi: J. Dumanowski, *Świat rzeczy szlachty wielkopolskiej w XVIII wieku*, Toruń 2006; D. Główka, A. Klondor, *Inwentarze mienia w badaniach kultury Europy od średniowiecza po nowożytność*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. LI, nr 2, (2003), s. 157-176; E. Mazur, *Wykorzystanie inwentarzy w badaniach nad kulturą XIX wieku na ziemiach polskich*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. LI, nr 2, (2003), s. 177-182.

nieocenionym źródłem pozwalającym na określenie kultury duchowej zakonników²⁷. Osobnym zagadnieniem równie często znajdującym swoje odzwierciedlenie w tego typu dokumentach są sprawy gospodarcze oraz ekonomiczne. Inwentarze są często istotnymi źródłami w badaniach nad kondycją finansową zgromadzeń, ale także powinnościami poddańskimi dóbr klasztornych, zasobnością folwarków, sposobami gospodarowania a nawet narzędziami używanymi w codziennej pracy²⁸. Wiele inwentarzy pozwala na wyciąganie informacji o życiu codziennym zakonników, działalności bractw religijnych, a także na prowadzenie badań genealogicznych. W ostatnich latach powstały nawet prace wykorzystujące inwentarze do badań poświęconych kulturze muzycznej zakonników²⁹. Na różnorodność informacji znajdujących się w inwentarzy klasztornych oraz możliwościach ich wykorzystania w badaniach historycznych szerzej wskazuje Anna Markiewicz³⁰.

Dokument będący przedmiotem edycji zatytułowany został jako *Inventarium rerum mobilium et immobilium ecclesiae et conventus*

²⁷ Literatura na temat bibliotek zakonnych w Polsce w okresie nowożytnym staje się z każdym rokiem coraz szersza. Kompleksowej charakterystyki bibliotek kościelnych w Polsce w okresie nowożytnym dokonał m.in.: H. Wyczański, *Kościelne zbiory biblioteczne (wiek XVI-XVIII)*, [w:] *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, red. M. Rechowicz, t. II, cz. 1, Lublin 1975, s. 519-549; czy L. Grzebień, *Biblioteki kościelne, w Polsce, Czasy nowożytne*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. II (1985), s. 507-510. Istnieją również opracowania pojedynczych bibliotek, jak na przykład: T. Stolarczyk, *Biblioteka klasztoru Karmelitów Trzewickowych w Kłodawie i jej księgozbiór w świetle inwentarza z 1681 roku*, [w:] *Tractu temporis. Ludzie – regiony – fakty*, red. T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, Łódź-Wieluń 2018, s. 315-324; A. Szudrowicz, *Biblioteka klasztoru karmelitów w Kcyni*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 78 (2002).

²⁸ Istnieje wiele prac, których przedmiotem są sprawy gospodarcze oraz ekonomiczne klasztorów, opierających się głównie lub częściowo na inwentarzach. Zob. S. Kałużek, *Inwentarz dóbr konwentu zwierzynieckiego w roku Pańskim 1722 spisany*, „Nasza Przeszłość”, t. 120 (2013), s. 97-155; J. M. Marszałska, *Inwentarz klasztoru oo. Karmelitów Bosych w Czernej z 1643 roku jako źródło do dziejów poznania klasztoru i jego spraw gospodarczych*, „Nasza Przeszłość”, t. 106 (2006), s. 301-312; J. M. Marszałska, *Folwarki klasztoru cystersów w Szczyrzycu od XVII do XX w. w świetle zachowanych inwentarzy*, „Architectus”, nr. 3/35 (2013), s. 27-45.

²⁹ Zob. M. Bebak, *Karmelitańskie kapele w Rozdole i Horodyszczu w XVIII wieku*, „Muzyka”, nr 67/3 (2022), s. 137-150; T. Maciejewski, *Inwentarz muzykiantów kapeli karmelickiej w Krakowie na Piasku z lat 1665-1684*, „Muzyka”, nr 21/2 (1976), s. 77-99.

³⁰ Zob. A. Markiewicz, *XVIII-wieczne inwentarze jako źródło do dziejów prowincji ruskiej dominikanów*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, t. LXI, nr 1 (2013), s. 75-84.

*Horodiscensis Ordo F[rat]rum B[ea]ti[s]s[im]ae Virginis Marie de Monte Carmelo A[n]tiq[uae] R[egularis] O[bservantiae]*³¹. Inwentarz składa się z 26 stron papieru zapisanych dwustronnie, zszytych w formacie małej książki i został spisany w języku polskim z nielicznymi elementami języka łaćnińskiego. Dokument powstał w 1772 roku prawdopodobnie na użytek własny klasztoru. Po kasacie konwentu w 1832 roku archiwum klasztorne z Horodyszczy zostało wraz z zakonnikami przeniesione do klasztoru karmelitów w Wilnie. Nie są znane dalsze losy rękopisu, natomiast po II wojnie światowej znalazł się w Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie, gdzie znajduje się do dzisiaj.

W poniższej edycji kierowano się zasadami zawartymi w opracowaniu Kazimierz Lepszego³², w niektórych przypadkach decydując się na pozostawienie oryginalnej pisowni. Starano się również zachować oryginalny układ tekstu. Rozwinięcia skrótów podano w nawiasach kwadratowych. Jeżeli w tekście pojawiała się końcówka -ymi, to ujednolicono ją do najczęściej występującej w inwentarzu formy –emi. Zasady edycji wydawniczej pominięto podczas opracowywania biblioteki, zdecydowano się bowiem na zostawienie opisów książek w takiej wersji, w jakiej występują one w rękopisie. Podobnie postąpiono z imionami i nazwiskami mieszkańców Horodyszczy oraz Paszuk. Słowa wymagające objaśnienia zostały opatrzone przypisami, w których zamieszczono także odesłanie do literatury.

Oryginał: Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie, sygn. 287, s. 1-26.

Wykaz skrótów

- EK** – Encyklopedia Katolicka
Eko – Encyklopedia Kościelna
ODCC – *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, edit. F. L. Cross, E. A. Livingstone, London 1974.
PSB – Polski Słownik Biograficzny
SJP – *Słownik Języka Polskiego*, red. J. Karłowicz, A. A. Kryński, W. Niedźwiedzki.
SJP PWN – *Słownik Języka Polskiego PWN*, red. W. Doroszewski.

³¹ Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie, sygn. 287.

³² *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.

INVENTARIUM

Rerum Mobilium & Immobilium

Ecclesia et Conventus Horodiscensis Ordo F[rat]rum B[ea]ti[s]s[im]ae

Virginis Marie de Monte Carmelo A[n]tiquae: R[egularis]:

O[bservantiae]:

CONSCRIPTUM

ac.

Per Socium MRPris Prioris Eiusdem Conventus pro Capitulo Electum

CONNOTATUM

Anno D[omi]ni 1772

KOŚCIÓŁ

Ten murowany i tam ab extra, quam ab intra architekturą koryncką adornowany³³, we środku cały malowany. Z wierzchu blachą miedzianą pobity. Z dwiema kaplicami, z których jedna po lewym boku blachą miedzianą jest równie pobita, po prawym zaś boku druga niezupełnie pobita. Przy kościele dwie wieży z kopułami blachą miedzianą pobitemi i wyłaczanemi. W tym kościele ołtarzów jest 9. Ołtarz w[ielki] jako i inne per partes złożone, a per partes chińszczyzną malowane. W oknie, w perspektywie obraz gratius V[irginis] Marie SSmi [Sanctissimi] Scapularis, na zasuwie³⁴ zaś ssci[sancti] Joachim i Anna. Do tego obrazu należy sukienka, która jest cała srebrna, marcepanową³⁵ robotą, z dwiema koronami i berłem w ręku N[ajświętszej].M[arii].P[anny], cała fercychowana i kamykami różnemi sadzona, których jest 66. Atarą³⁶ czeską na tym obrazie wraz spojona sukienka

³³ Adornować - dekorować, zdobić, upiększać; umieszczać jako ozdobę. *Adornować*, [w:] *SJP PWN*, t. 1 (1958), s. 28.

³⁴ Zamknięcie ołtarza i zasłonięcie obrazu głównego Matki Bożej Szkaplerznej.

³⁵ Marcepanowy – kolor marcepanu, biały o chłodnym, szklanym odcieniu, beżowo-piaskowy, złotawy. I. T u r n a u, *Słownik ubiorów*, Warszawa 1999, s. 112.

³⁶ Atara – srebrzysty lub złocisty haft zdobiący środkową część górnego brzegu – tałesu, składający się zwykle z ornamentu arabskiego, kwiatów i rozet. Tamże, s. 16.

s. Szymona Stokycyusza z sukienką N.M.P. Tamże pod szyją N.M.P. jest spinka³⁷ z diamentkiem, wkoło zaś korony nad głową gwiazdek pozłocistych 12. Item obrączek³⁸ małych 9, dziesiąta zaś duża. Item pierścioneł srebrny pozłacany z kamykiem czeskim jeden. W tyle kościoła jest chór³⁹ nowo do kościoła przymurowany pod dachówką czerwoną, wewnątrz adornowany na suficie malowaniem, ławkami stolarskiej roboty i snycerską⁴⁰ sztuką, z posadzką stolarskiej roboty. Przy obrazie N.M.P. jest 2 osób per partes wyzłacanych i chińszczyzną biało malowanych, to jest s. Stanisława B[iskupa]. I M[ęczennika]. i s. Floriana. Zegar na wieży z dwoma dzwonami, kwadransowym i godzinnym.

Srebro kościelne

Puszka⁴¹ srebrna wielka, cum operculo⁴² z koroną, per totum, intus et ab extra suto wyzłacana.

Monstrancja⁴³ srebrna, per totum wyzłacana, na której korona z krzyżkiem cum effigio⁴⁴ D[ominus].N[oster].I[esus].C[hristus]., pod puklikiem wkoło promieni mająca 22 i dwóch aniołków na [⁴⁵]. Melchizedech⁴⁶ cały srebrny pozłacany. Na nią futerał kuczają⁴⁷ czerwoną wyklejany.

³⁷ Spinka – przedmiot o różnym kształcie służący do spinania włosów lub odzieży. Tamże, s. 167.

³⁸ Obręcz (obrączka) – ozdobna obrączka metalowa noszona na szyi, palcu lub ręce. Tamże, s. 125.

³⁹ Chór – miejsce w prezbiterium przeznaczone do chórowej modlitwy duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego lub śpiewu zespołu liturgicznego. I. P a w ł a k, *Chór*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. III (1985), s. 263-264.

⁴⁰ Snycerstwo – artystyczne rzemiosło, sztuka rzeźbienia w drzewie (dawniej także na kamieniu). *Snycerstwo*, [w:] *SJP PWN*, t. 8 (1966), s. 470.

⁴¹ Puszka – naczynie służące do przechowywania Komunii Świętej. R. P i e r s k a ł a, *Puszka*, [w:] *EK*, t. XVI (2012), s. 939-940.

⁴² Z pokrywką. Zob. A. J o u g a n, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Poznań 1958, s. 467.

⁴³ Monstrancja – naczynie liturgiczne służące do wystawiania konsekrowanej Hostii do adoracji błogostawieństwa lub noszenia w procesji. M. S t r a s z e w i c z, *Monstrancja*, [w:] *EK*, t. 13 (2009), s. 188-191.

⁴⁴ Z wyobrażeniem. Zob. A. J o u g a n, *dz. cyt.*, s. 217.

⁴⁵ Wyraz nieczytelny.

⁴⁶ Melchizedech – przyrząd, (...) w który się umieszcza hostię świętą ku wystawieniu w monstrancji. *Melchizedech*, [w:] *Encyklopedia Kościelna*, t. XIV (1881), s. 134-135.

Krzyż srebrny biały, per totum corpus Xti[Christi], na nim także srebrne pozłociste I[esus].N[azarenius].R[ex].I[udaeorum]. i trupia główka, 8 różyczek z trzema gałeczkami wyzłacanymi, ale złamane.

Taca srebrna i ampulek⁴⁸ srebrnych para 1, wyzłacanych marcepanową robotą.

Item taca srebrna nowa z takiemiż ampulkami.

Krzyżyk srebrny mały na drzwiczkach u cyborium⁴⁹.

Kielichy⁵⁰

Kielich srebrny, intus et ab extra cały pozłacany, z patyną⁵¹ także.

Item kielich srebrny suto wyzłacany z także patyną.

Item kielich marcepanową robotą, od sedesu kappa suto złożona intus et ab extra, na której jest cerata⁵² z trzema aniołkami pozłacanymi, z patyną także zepsuta.

Kielich nowy srebrny intus wyzłacany et ab extra per partes, niekonsekrowany.

Item kielich mały srebrny, z patyna także.

Item kielich mały srebrny intus wyzłacany, z patyną, niekonsekrowany.

Vota srebrne

Tabliczek srebrnych różnych, małych i wielkich 56.

Serc srebrnych pojedynkowych i podwójnych 17.

Rąk i rączek 2.

Nóżek srebrnych 8.

Lustrów srebrnych wielkich 10.

⁴⁷ Kuczbaja – miękka, kosmata tkanina wełniana, lekko spłódniona w foluszu, gorszy gatunek białej. I. Turna, *dz. cyt.*, s. 100.

⁴⁸ Ampulka – naczynie liturgiczne szklane lub metalowe służące do podawania kapłanowi wody i wina podczas mszy świętej oraz do przechowywania olejów świętych. W. Spikowski, J. Zdanowski, *Ampulka*, [w:] *EK*, t. I (1973), s. 467-468.

⁴⁹ Inaczej puszką, patrz wyżej. Cyborium służy do przechowywania niekonsekrowanej hostii.

⁵⁰ Kielich mszalny – naczynie liturgiczne służące do konsekracji w nim wina podczas Eucharystii. J. Samelk, *Kielich*, [w:] *EK*, t. VIII (2000), s. 1399-1404.

⁵¹ Patena – liturgiczne naczynie zazwyczaj okrągłe z niewielkim zagłębieniem, przeznaczone na hostię, umieszczane podczas Mszy na kielichu lub korporale. M. Konieczny, *Patena*, [w:] *EK*, t. XV (2011), s. 31.

⁵² Tkanina bawełniana. Por. S. B. Lindę, *Słownik Języka Polskiego*, t. I (1854), s. 229; *Cerata*, [w:] *SJP PWN*, t. I (1958), s. 51-52.

Lampa duża, srebrna, z łańcuszkami i gałkami u kappy, nad nią łańcuszków srebrnych 12.

Koło niej różyczek srebrnych 9.

Lustr wenecki szklany duży 1.

Turybularze⁵³

Turybularz mosiężny z 4ma łańcuszkami i kociołkiem 1.

Łódka cynowa cum medio operculo, z łyżeczką małą złamaną 1.

Turybularz srebrny z 4ma łańcuszkami, z łódką srebrną i łyżeczką taką 1.

Lichtarze⁵⁴

Lichtarzów wielkich, cynowych, gdańskich, pręgowatych, na których u sedesów jest imię Jezusa na trzy strony 6.

Lichtarzów mniejszych, gdańskich, teź roboty cynowych 6.

Lichtarzów cynowych ordynaryjnych⁵⁵ 6.

Lichtarzyków cynowych do obrazu N.M.P. 6, te są przerobione.

Z tych złamane są 3.

Lichtarzów drewnianych lakierowanych czerwono, z połączanymi gałkami i cyrkułami⁵⁶ 28.

Lichtarzów wielkich srebrnych fercychowanych cum toto 6.

Lichtarzów małych do obrazu N.M.P. 10, a 3 złamane.

Lichtarz o dwa lustrach latercynowy⁵⁷ 1.

Portatyli⁵⁸ większych i mniejszych w drewno oprawnych 11, a zepsuty 1.

⁵³ Turybularz (kadzielnica) – naczynie służące do liturgicznego odkadzania wyrabiane ze złota, srebra, brązu, miedzi lub innego metalu, niekiedy zdobione szlachetnymi kamieniami, z przykryciem zawieszonym na jednym, trzech lub czterech łańcuchach, zakończonych odpowiednim uchwytem. B. N a d o l s k i, *Kadzielnica*, [w:] *EK*, t. VIII (2000), s. 319.

⁵⁴ Lichtarz – podstawka do świecy, świecznik. *Lichtarz*, [w:] *SJP*, t. II (1902), s. 734.

⁵⁵ Mendelkowe (ordynaryjne) – wyrabiane z cienkiej przędzy jedwabnej, splotem skośnym lub jego pochodnymi, posiadające ozdobną fakturę, najczęściej o motywach geometrycznych. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 114.

⁵⁶ Cyrkuł – koło, obwód. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 341-342.

⁵⁷ Cynowy. *Latercyna*, [w:] *SJP*, t. II (1902), s. 691.

⁵⁸ Portatył – niewielki ołtarz przenośny, na którym składano ofiary kultowe lub sprawowano Eucharystię poza świątynią. K. C i c h o ń, M. K o n i e c z n y, *Portatył*, [w:] *EK*, t. XVI (2012), s. 7-8.

Zakrystia

W niej lawaterz⁵⁹, szuflady, szufladki, cyborium, konfesjonał, malowane per partes chińszczyzną i wyłaczane. Kociołek wielki na święconą wodę z kabłąkiem żelaznym 1.

Kropielniczka cynowa 1.

Kociołek mały, spiżowy na święconą wodę 1.

Żelazo do pieczenia hostii podwójne 1.

Cyrkułów żelaznych do robienia komunikantów 2.

Nożyczki do wyrzynania hostii 1.

Młotek żelazny 1.

Puszka na hostię z ołowiem do przyciskania 1.

Item puszka drewniana na komunikanty 1.

Bursa⁶⁰, której się do chorych cum viatico⁶¹ używa, aksamitu⁶² karmazynowego, z kompanką⁶³ i galonkiem⁶⁴ szychowym⁶⁵ żółtym, do której należy puszka srebrno wyłaczana [⁶⁶] viatico i dzwonek 1.

Bursa aksamitna zielona, z stułą starą 1.

Krzyż do noszenia w procesji snycerskiej roboty, malowany i wyłaczany 1.

⁵⁹ Lawaterz (akwamanile) – naczynie na wodę do polewania rąk przy obrzędach liturgicznych wykonywane z miedzi, brązu lub cyny, zdobione rytowanymi figurami lub scenami z Biblii, w późniejszych czasach także emaliowane. J. Z d a n o w s k i, *Akwamanile*, [w:] *EK*, t. I (1973), s. 284.

⁶⁰ Bursa – parament liturgiczny w kształcie kwadratowej teczki używany do mszy lub przenoszenia wiatyku. Bursa mszalna, do której wsuwa się korporał, dostosowana jest do szat liturgicznych. Zamknięta służy do przenoszenia Najświętszego Sakramentu do chorych. Z. Z a l e w s k i, *Bursa*, [w:] *EK*, t. II (1976), s. 1225-1226.

⁶¹ Viatico – opatrzeć na drogę; A. J o u g a n, *dz. cyt.*, s. 727. Wiatyk – sakrament Eucharystii udzielany osobom umierającym lub będącym w stanie bezpośredniego zagrożenia życia po wcześniejszym przyjęciu pokuty i sakramentu pojednania oraz namaszczenia chorych. P. M a c i a s z e k, *Wiatyk*, [w:] *EK*, t. XX (2014), s. 455.

⁶² Aksamit – gładka lub wzorzysta tkanina z krótką okrywą włókienniczą, ciętą pętelkową lub mieszaną, jedwabna, wełniana, lniana, bawełniana lub z połączenia dwóch surowców. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 12.

⁶³ Kampanka (kompana, kompanka) – wąska koronka klockowa. Tamże, s. 79.

⁶⁴ Galon – wyrób pasamoniczy w formie gładko lub wzorzycie tkanej, rzadziej plecionej taśmy wykonanej z nitek jedwabnych, bawełnianych i metalowych. Tamże, s. 60.

⁶⁵ Szych – przędza lniana lub bawełniana okręcana paseczkiem miedzianym posrebrzonym lub połączonym. Tamże, s. 182.

⁶⁶ Wyraz nieczytelny.

- Item krzyż 2gi drewniany, stary w Chórze 1.
 Dzwonków do ołtarzów 9.
 Dzwonek przy zakrystii z taśmą karmazynową półjedwabną 1.
 Dzwonek refektarski i w refektarzu⁶⁷ maleńki 1.
 Dzwonków na wyższym korytarzu 2.
 Krzyż woskowy malowany, wkoło snycerską robotą adornowany 1.
 Zwierciadło wielkie w ramach, robotą snycerską wyślacane 1.
 Szczypców żelaznych 2.
 Item bursa siatkowa jedwabiu czerwonego 1.

Ornaty białe

1. Ornat biały, na dnie białym, materii paryskiej, na którym kwiat złoty z jedwabiem, galonem⁶⁸ dubeltowym szamerowany⁶⁹, kitajką⁷⁰ różową podszyty. Cum stola et manipulo⁷¹.
2. Ornat na dnie cytrynowym materii paryskiej w kwiaty srebrne, z jedwabiem, kompanką srebrną szamerowany, kitajką różową podszyty. Cum stola et manipulo.
3. Ornat na dnie ceglastym w bukiety srebrne, z jedwabiem, z kolumną⁷² pomarańczową materii paryskiej, galonem srebrnym szamerowany, karmazynową kitajką podszyty. Cum stola et manipulo.
4. Ornat biały materii tureckiej w kwiaty złote i jedwabne z ptaszkami, z kolumną lamową⁷³ białą, kompanką złotą szamerowany, podszyty łyżakiem⁷⁴ niebieskim. Cum stola et manipulo.

⁶⁷ Refektarz – pomieszczenia w klasztorach, seminariach lub internatach przeznaczone do wspólnego spożywania posiłków. T. W y t r w a ł, *Refektarz*, [w:] *EK*, t. XVI (2012), s. 1297-1298.

⁶⁸ Wzorzyście tkana lub pleciona taśma z nitek jedwabnych lub bawełnianych, także z elementami ornamentyki roślinnej. Zob. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 60.

⁶⁹ Szamerowanie – zdobienie ubiorów szeregiem ozdób pasmanteryjnych. Tamże, s. 174.

⁷⁰ Kitajka – ciemna, dość gęsta, gładka tkanina jedwabna. Tamże, s. 87.

⁷¹ Ze stułą i manipularzem. Manipularz – pas tkaniny przypominający stułę, w kolorze dostosowanym do szat mszalnych, ozdobiony na środku krzyżykiem, noszony był przez duchownych na lewym przedramieniu w czasie liturgii eucharystycznej. C. K r a k o w i a k, *Manipularz*, [w:] *EK*, t. XI (2006), s. 1163.

⁷² Kolumna – pionowy pas środkowy stanowiący dekorację pleców i przodu ornatu. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 90.

⁷³ Lamowanie – obszywanie odzieży wstążkami lub galonami. Tamże, s. 103.

⁷⁴ Łyżak – wzorzysta tkanina konopna wysokiej jakości, tkana w pasy, farbowana lub drukowana w żywych barwach. Tamże, s. 109.

5. Ornat żółty w bukiety srebrne, z jedwabiem, galonkiem białym szychowym szamerowany, czerwoną kraszeniną⁷⁵ podszyty. Cum stola et manipulo.
6. Ornat żółty partyrowy⁷⁶ w kwiaty srebrne i jedwabne różnego koloru, z kolumną lamową białą, podszyty kitajką zieloną, z galonkiem po brzegach srebrnym, około kolumny zaś złotym. Z stułą lamową białą i manipularzem podszytymi kitajką karmazynową.
7. Ornat takiejże materii z kolumną lamową białą, podszyty kitajką różową starą, galonkiem srebrnym po brzegach, koło kolumny złotem szamerowany. Z stułą i manipularzem podszytymi atłasem⁷⁷ czerwonym.
8. Ornat takiejże materii, z podobnąż jak wyżej kolumną i podobnie szamerowany. Cum toto.
9. Ornat takiejże materii jednostajny, szamerowany galonem srebrnym. Sine stola et manipulo.
10. Ornaty 2 litej materii srebrnej w kwiaty jedwabne różnego koloru, złotym galonem szamerowane, podszyte grodetorem⁷⁸ żółtym w kwiaty. Cum stola et manipulo.
11. Ornat lamowy biały, w kwiaty zielone i żółte, z kolumną zieloną partyrową w kwiaty różne, galonkiem żółtym szychowym szamerowany, kraszeniną szarą podszyty. Cum toto.
12. Ornat partyrowy biały w kwiaty jedwabne, z kolumną lamową, galonkiem szychowym żółtym szamerowany, kraszeniną pomarańczową podszyty. Cum toto.
13. Ornat partyrowy jednostajny, lamowany galonkiem żółtym, podszyty kraszeniną niebieską. Cum manipulo, sine stola.
14. Ornat koloru cytrynowego w pasy, z kolumną zieloną partytowaną, obsyty galonkiem srebrnym, podszyty kraszeniną niebieską. Cum toto.

⁷⁵ Kraszenina – barwione i nieraz woskowane płótno. Tamże, s. 97.

⁷⁶ Tkanina parterowa – wyrób jedwabny o kwiatowym wzorze, z którego szyto suknie. Tamże, s. 133.

⁷⁷ Atlas – jednostronnie błyszcząca, gładka lub wzorzysta tkanina jedwabna lub półjedwabna, z lnianym albo bawełnianym wątkiem. wykonana splotem atlasowym regularnym lub nieregularnym. Tamże, s. 16-17.

⁷⁸ Grodetur – gęsta tkanina jedwabna średniej grubości, barwna, czasem wzorzysta, importowana głównie z Francji i innych krajów zachodnich. Tamże, s. 65.

15. Ornat siarczysty⁷⁹ z kolumną zieloną partyrową, podszyty kraszeniną granatową. Cum toto.
16. Ornat stary w pasy i w kwiaty, z kolumną zieloną, galonkiem szychowym obszyty, podszyty kraszeniną niebieską. Cum toto.

Ornaty czerwone

1. Ornat materii paryskiej w bukiety różnego koloru, z kolumną złotą lamową, z galonem srebrnym po brzegach, około kolumny marcypanowym szamerowany, podszyty kitajką różową. Cum toto.
 2. Ornat aksamitny karmazynowy z kolumną białą, w bukiety srebrem i jedwabiem przerabiane, szamerowany galonkiem złotym, podszyty kraszeniną cytrynową. Sine stola et manipulo.
 3. Ornaty 2 materii tureckiej jednakowe, jeden z kolumną białą lamową, drugi z grodetorową białą w kwiatki jedwabne z ptaszkami, szamerowane kompanką srebrną, per totum podszyte kitajką niebieską. Cum toto.
 4. Ornat w kwiaty fioletowe, z kolumną różową atlasową, galonkiem żółtym szychowym obszyty, kitajką różową starą podszyty. Cum toto.
 5. Ornat czerwony stary, po nim kwiatki i pasy złote, płótnem szarym podszyty. Cum stola sine manipulo.
 6. Ornat karmazynowy atlasowy z kolumną białą w kwiaty, taśmą jedwabną wkoło lamowany, podszyty kraszeniną niebieską. Cum toto.
 7. Ornat na dnie różowym, w kwiaty srebrne w różnym kolorze, paryskiej materii, kompanką srebrną szamerowany, podszyty lyczakiem niebieskim. Cum toto.
- Restat stuł 2 czerwonych i manipularz 1.

Ornaty zielone

1. Ornatów 2 ciemno zielonych, parzystych, aksamitnych, z kolumnami partyrowymi zielonemi, z kompankami żółtymi szychowemi, podszyte płótnem zielonym. Cum toto.
2. Item ornatów 2 takiegoż aksamitu, u jednego kolumna partyrowa w białe kwiaty, u drugiego w fioletowe, jeden galonowany taśmą

⁷⁹ W kolorze siarki. Zob. Tamże, s. 163.

- żółtą, drugi galonkiem szychowym białym z kwiatami. Jeden podszyty kraszeniną niebieską, drugi czerwoną. Jeden cum toto, drugi cum solo manipulo.
3. Ornat zielony partyrowy, z kolumną partyrową siarczystą, w kwiaty jedwabne per totum, z galonkiem szychowym żółtym, podszyty kraszeniną granatową. Cum toto.
 4. Zbývá manipularz 1 zielony, kraszeniną czerwoną podszyty.

Ornaty fioletowe

1. Ornatów 3 haftowanych srebrem i jedwabiem w różne kwiaty, na dnie oliwkowym. Jeden jednostajny. podszyty grodetorem żółtym w kwiaty. Drugi z kolumną niebieską w kostkę, podszyty grodetorem żółtym w kwiaty. Trzeci z kolumną partyrową kaffową w kwiaty, u którego boki podszyte morą⁸⁰ popielatą a środek kitajką różową. Wszystkie 3 szamerowane kompanką srebrną wążuchną. Cum toto.
2. Ornatów 2 niebieskiego partyru w kwiaty rzucane złotem i jedwabiem, u jednego kolumna lamowa biała, u drugiego czerwona w bukiety, galonek szychowy żółty w obydwóch, podszyte płótnem żółtym. Jeden cum toto.
3. Ornat materii niebieskiej w kwiaty drobne srebrne, w pasy, z kolumną adamaszkową kaffową⁸¹, podszyte kitajką białą. Z stułą i manipularzem innej materii.

Ornaty czarne

1. Ornat kaffowy w bukiety srebrne i jedwabne gęsto, z galonem srebrnym, podszyty kitajką białą. Cum toto.
2. Ornatów 2 drojetowych⁸² jednostajnych, galonowanych kompanką szychową białą, podszytych kraszeniną czarną. Cum toto.
3. Ornat adamaszkowy z kolumna kaffową, tasiemką białą lamowany. Cum toto.

⁸⁰ Mora – gładka jednobarwna tkanina jedwabna, półjedwabna, rzadziej bawełniana o splocie płóciennym lub rypsowym. Tamże, s. 117.

⁸¹ Ciemnobrunatny, kawowy kolor. Por. Tamże, s. 77.

⁸² Drogi (drojet) – miękka, dość mocna tkanina wełniana lub półwełniana na jedwabnej osnowie, o złożonej budowie splotowej. Tamże, s. 47.

4. Ornat adamszkowy z kolumną siarczystą w paski, podszyty płótnem popielatym. Cum toto.
5. Ornat adamszkowy z kolumną drojetową czarną, lamowany żółtym łyżakiem po bokach, podszyty płótnem niebieskim. Cum toto.
6. Ornat kaffowy ałasowy szyty nićmi białymi w kwiaty per totum, podszyty czerwona kraszeniną. Cum toto.
7. Ornat adamszkowy kaffowy z kolumną czarną aksamitną, z galonkiem żółtym szychowym, podszyty płótnem partim niebieskim, partim szarym. Cum toto.
8. Ornat czarny kamlotowy⁸³ cały z tasiemką białą, pokryty płótnem niebieskim. Cum stola.

Dalmatyki⁸⁴

1. Lite⁸⁵ lamowe tureckiej materii w kwiaty srebrne i jedwabne różnego koloru jednostajne, podszyte kitajką niebieską, szamerowane galonkiem srebrnym z wstęgami. Z stułą i manipularzem 1.
2. Dalmatyki materii paryskiej na dnie cytrynowym w bukiety srebrne, szamerowane kompanką srebrną, podszyte kitajką niebieską.
3. Dalmatyki na dnie cielistym w bukiety, z kolumnami lamowemi białymi i galonami srebrnymi, podszyte łyżakiem niebieskim. Cum duobus stolis et totiae manipulis.
4. Dalmatyki na dnie białym w kwiaty różne z ptaszkami, z kompanką złotą, podszyte płótnem pomarańczowym. Z manipularzem żółtym 1, zieloną kitajką podszytym.
5. Dalmatyki białe partyrowe w kwiaty jedwabne, z galonkiem żółtym szychowym, podszyte kraszeniną.
6. Dalmatyki popielate, z tasiemką i frędzelką lita, podszyte płótnem pomarańczowym. Cum manipulis duobus.
7. Dalmatyki adamszkowe czarne, z galonkiem białym szychowym, podszyte płótnem oliwkowym.

⁸³ Kamlot – cieńka, rzadka tkanina z szorstkiej wełny czesankowej gorszego gatunku, tkana splotem płóciennym. Tamże, s. 79.

⁸⁴ Dalmatyka – szata liturgiczna w Kościele zachodnim, będąca wierzchnim uroczystym strojem diakona, a ponadto strojem pontyfikalnym biskupa i asystujących mu kanoników. T. G o ł o w s k i, *Dalmatyka*, [w:] *EK*, t. III (1979), s. 982-983.

⁸⁵ Lity – wyrób włókienniczy wykonany z jedwabiu ze złotą lub srebrną nitką. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 106.

Kappy⁸⁶ różne

1. Kappa materii paryskiej, boki i szczyt lamy litej złotej, kompan[k]ą złotą, kitajką różową podszyta
2. Kappa partyru białego: w kwiaty różne, lisztwy⁸⁷ i szczyt partyru niebieskiego w kwiaty, podszyta płótnem niebieskim
3. Kappa biała lamowa, po niej kwiatki, boki i szczyt grodeterowy biały, w kwiatki z ptaszkami, podszyta łyżczakiem niebieskim.
4. Kappa partyrowa w bukiety zielone, boki i szczyt aksamitne zielone, z galonem żółtym szychowym, podszyta kraszeniną czerwoną.
5. Kappa biała stara, z szczytem i listwami bladioróżowemi, podszyta płótnem żółtym.
6. Kappa adamaszkowa czarna, boki i szczyt czarny aksamitny, wkoło niej galonek wąski srebrny, podszyta płótnem niebieskim, lisztwy zaś kitajką białą.

Humerały⁸⁸

1. Humerałów 3 na płótnie olęderskim złotem suto haftowanych i srebrem na wszystkich imię Jezusowe. Z nich z kompanką złotą i wstążkami różowemi, trzeci z kompanką srebrną z wstążką niebieską.
2. Humerał 1 na płótnie olęderskim, na którym męka Pańska, złotem i srebrem haftowany, z kompanką złotą, z wstążką karmazynową.
3. Humerałów 3 z płótna olęderskiego, z kompanką srebrną szeroką, podszytych kitajką różową. Dwa z nich z wstążkami karmazynowemi, Trzeci zaś z tasiemką białą.
4. Humerałów 2 płótna szwabskiego⁸⁹ z koronką cienką, podszytych kitajką różową.

⁸⁶ Kapa – szata liturgiczna w kształcie peleryny sięgająca stóp. M. S t r a s z e w i c z, *Kapa, pluwiak*, [w:] *EK*, t. VIII (2000), s. 641-642.

⁸⁷ Listwa – pasek tkaniny służący do obszywania odzieży lub bielizny. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 106.

⁸⁸ Humerał – płócienna chusta z naszytym lub wyhaftowanym krzyżykiem i z dwiema tasiemkami, stanowiąca część stroju liturgicznego, którą kapłan okrywa ramiona i szyję pod albą. B. K o s e c k i, *Humeral*, [w:] *EK*, t. VI (1993), s. 1325.

⁸⁹ Ze Szwabii lub w bardziej ogólnym znaczeniu, z Niemiec. Por. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. V (1858), s. 623.

5. Humerał rąbkowy⁹⁰ stary, podszyty kitajką różową, na którym jest haftowane złotem w kwiaty imię Jezus.
6. Humerał stary szwabski z imieniem Maryi, haftowany srebrem i jedwabiem czerwonym.
7. Humerał stary szwabski wyszywany z imieniem Marya – jedwabiem białym i zielonym.
8. Humerał stary szwabski, cum no[mi]ne JESUS, wyszyty jedwabiem żółtym i zielonym.
9. Humerałów płótna lnianego, z koronkami i czerwoną starą materią podszytych 5.

Alby⁹¹

1. Alba płótna olęderskiego z kompanką szeroką srebrną, podszyta kitajką różową 1.
2. Alb 3 płótna olędersk[iego]. z kompankami srebrnymi, podszytymi kitajką różową 3.
3. Alba szwabska z kompan[k]ą srebrną starą, podszyta kitajką karmazynową 1.
4. Alb szwabskich z koronkami ordynaryjnymi szerokimi, podszytymi kitajką różową 2.
5. Alb szwabskich z koronkami ordynaryjnymi szerokimi 3.
6. Alba olęders[ka]. wkoło kwiaty jedwabiem wyszywane, z kompanką złotą starą 1.
7. Alba szwabska z koronką ordynaryjną, szeroką na półtora ćwierci 1.
8. Alb lnianych nowych 4.
9. Alb ordynaryjnych starych 10.

Komże⁹²

Komży szwabskiego płótna z koronkami siatkowymi szerokimi 3.

⁹⁰ Rąbek – cienka, rzadka prawie przezroczysta lniana tkanina o splocie płóciennym. I. Turneau, *dz. cyt.*, s. 153-154.

⁹¹ Alba – szata liturgiczna z białego płótna, sięgająca stóp, przepasywana paskiem. B. Snela, *Alba*, [w:] *EK*, t. I (1973), s. 291.

⁹² Komża – szata liturgiczna z białego płótna, powstała ze skrócenia alby. (...) Dawniej była marszczona przy szyi i ozdabiana koronkami (...), jako biała szata symbolizuje, podobnie jak alba, życie nowego człowieka, odkupionego przez Jezusa Chrystusa; ma przypominać obowiązek dążenia do ewangelicznej czystości i świętości. M. Straszewicz, *Komża*, [w:] *EK*, t. IX (2002), s. 527.

Item komża z koronkami cienkimi szerokimi 1.
 Item komży parzystych z koronkami mniejszemi 2.
 Item parzystych z koronkami dużo wąskimi 2.
 Item Komża z wąskimi koronkami siatkowemi 1.
 Tandem komży różnych z różnemi koronkami 6.

Inne utensilia zakrystyi

Tacka cynowa 1. Vascula⁹³ pro s.[sanctis] oleis cynowa 1. Vasa pro [94] srebrne w środku, wyłącane dwoje z tych, jedno do chorych używa się, drugie w klasztorze. Obie złote z ząbkami, zameczkami i do nich kluczykami
 Sitko drucziane do wysiewania komunikantów 1. Cysta⁹⁵ zakrystiańska z zamkiem i kluczem. Item cysta bez zamka z skoblem 1. Krzyżów po ołtarzach 9.

Vela⁹⁶, bursy, palki⁹⁷, paski⁹⁸

Velów nowych bogatych, uchodzących za biały i czerwony kolor 5.
 Velów przydawniejszych w białym kolorze 8.
 Velów czerwonych 7.
 Velów zielonych 2.
 Velów fioletowych 2,
 Item velum fioletowe bogate 1.
 Velów czarnych nowych 4.
 Velów czarnych starych 3.
 Burs nowych bogatych 4.

⁹³ Ampułka na święcony olejek. Por. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. VI (1860), s. 291.

⁹⁴ Wyraz nieczytelny.

⁹⁵ Pudełko, zkrzynka, szkatułka, od łac. *cista*, mogła służyć do przechowywania różnych przedmiotów, ubrań, nawet pieniędzy. Zob. *Cysta*, [w:] *Wielka Encyklopedia Powszechna ilustrowana*, t. XIII (1894), s. 592-595.

⁹⁶ Zasłony tkane używane do okrycia kielicha, puszek z wiatykiem, monstrancji. Por. *Velum*, [w:] *EKO*, t. XXX (1910), s. 65-66.

⁹⁷ Palka – kwadratowe, usztywnione przykrycie kielicha mszalnego, pateny lub paramentów koniecznych do sprawowania eucharystii. P. K u l b a c k i, *Palka*, [w:] *EK*, t. XIV (2010), s. 1160.

⁹⁸ Cingulum (pasek) – sznur lub pas, będący częścią stroju liturgicznego oraz ubioru duchownych katolickich i zakonników, służący do przepasywania alby, sutanny i habitu. W. S c h e n k, *Cingulum*, [w:] *EK*, t. III (1979), s. 492-493.

Burs białych starych 6.
Bursa czerwona nowa 1.
Burs czerwonych starych 5.
Burs zielonych 2.
Burs fioletowych 6.
Burs nowych czarnych 3.
Burs starych czarnych 3.
Palek nowych białych, bogatych 4.
Palek białych starych 11.
Palek czerwonych starych 10.
Palek zielonych starych 6.
Palek fioletowych i niebieskich 4.
Palek czarnych nowych 3.
Palek czarnych starych 8.
Pasków czerwonych jedwabnych 3.
Pasków starych 3.
Item czerwony jedwabny 1.

FIRANKI

Firanki adamaszkowe do obrazu N[ajświętszej]. Maryi P[anny]. Z falbanką u góry, szamerowane galonkiem złotym we dwie. Item firanki z białej materii w kwiaty różnego koloru srebrne, z kompanką srebrną i falbanką takąż.
Item firanki 2 z falbanką różową, bramowane wstążeczką i różyczki, z tejsze wstążki po nich.
Firanka gazowa⁹⁹ długa, szeroka na półtora łokcia 1.
Firanka rąbkowa z kwiatkami czerwonymi 1.
Firanek 2 białych kitajkowych, wyszywane jedwabiem z srebrem w kwiatki drobne.
Firanka 1 biała, szyta w kwiaty różnego koloru i srebrne koronki siatkowe przy niej.

⁹⁹ Gaza – lekka, gładka lub wzorzysta tkanina jedwabna, lniana lub bawełniana z charakterystycznymi prześwitami. (...) Używano ich do wyrobu modnych dodatków: chusteczek, czepków, fartuszków, rzadziej na lekkie suknie i firanki. I. Turnau, *dz. cyt.*, s. 61.

Firanka z materii białej w kwiaty złote i jedwabne różnego koloru, podszyte kraszeniną niebieską.

Materii bogatej na humerały kawał. Item materii białej, bogatej na aparaty sztuk 12.

Umbracula¹⁰⁰ bogate na rąbku i gazie szyte 2.

Antependia¹⁰¹

Czarne aksamitne antependium 1.

Item czarne sukienne 1.

Item kamlotowych czarnych 2.

Item adamaszkowe czerwone 1.

Obrusy i tuwalnia¹⁰²

Obrusów lnianych jednakowych z koronkami 3.

Obrusów małych po ołtarzach 26.

Tuwalni na rąbku wyszywanych jedwabiem i złotem 2.

Tuwalnia wyszywana jedwabiem na olęd[erskim]. płótnie, długa na łokci 6 i szeroka 1.

Ręczniki i ręczniczki

Ręczników gdańskich długich 2.

Ręczników ordynaryjnych 7.

Ręcznik na cienkim płótnie, z brzegami wyszywanymi jedwabiem czarnym i czerwonym 1.

Ręczniczków szwabskich wyszywanych do ołtarzów 5.

Ręczniczków ordynaryjnych prostych 13.

¹⁰⁰ Zasłona dla Najświętszego Sakramentu wystawionego na ołtarzu w monstrancji. Zob. *Umbrakulum*, [w:] *SJP*, t. VII (1919), s. 291.

¹⁰¹ Antependium – ozdoba zasłona od mensy do suppedaum spełniająca w liturgii rzymskiej rolę frontu ołtarza. P. B o h d z i e w i c z, W. Ś p i k o w s k i, *Antependium*, [w:] *EK*, t. I (1973), s. 641.

¹⁰² Szeroki ręcznik. Zob. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 189.

Korporały¹⁰³ i puryfikaterze¹⁰⁴

Korporałów 75.

Puryfikaterzów 44.

Podpalek niepodsztych 12.

Obicia kościelne

Obicia adamaszkowego na cały kościół czerwonego, szamerowanego we dwoje galonem złotym, podszytego płótnem jest sztuk 8.

Portyrów¹⁰⁵ adamaszkow[ych] czerwonych, galone[m] złotym 4. Do tych portyrów falbanek 4.

Do dwóch falbanek należy kutasów, do jednej po 7, effiat 14.

Na kątów w prezbiterium, czerwonych adamaszkowych, złotym galonem, sztuk 2.

Na fryz¹⁰⁶ galonem złotym szamerowanych, sztuk 6.

Kobierce¹⁰⁷, dywany i kilimy¹⁰⁸

Kobierców tureckich 3.

Dywanów tureckich gładkich przerabianych 2.

Kilimów prostych starych 4.

Kobierzec turecki jedwabny na dnie karmazynowym w paski złote 1.

Sukno czerwone na katafalk w sztuce wielkiej.

Całun¹⁰⁹ czarny sukieny z brzegami białymi i z krzyżem 1.

Ki[li]m czarnego sztuka 1.

¹⁰³ Korporał – parament liturgiczny w kształcie kwadratowego obrusu o boku ok. 50 cm, na którym umieszcza się Postacie eucharystyczne w czasie mszy i w ramach kultu poza Eucharystią. M. S t r a s z e w i c z, *Korporał*, [w:] *EK*, t. IX (2002), s. 899.

¹⁰⁴ Białe ręczniczki lniane lub konopiane używane podczas mszy świętej do wycierania ust, palców oraz kielicha. Przed i po wykonaniu tej czynności powinien on spoczywać na kielichu okrywając go z obu stron. Por. *Puryfikaterz*, [w:] *EKO*, t. XXII (1898), s. 474-475.

¹⁰⁵ Portjera (Portyra) – tapicerska dekoracja zawieszona u drzwi, a zrobiona z tkaniny. *Portjera*, [w:] *SJP*, t. IV (1908), s. 720.

¹⁰⁶ Element rzeźbiony ściany lub sklepienia. Zob. *Fryz*, [w:] *SJP PWN*, t. II (1960), s. 984.

¹⁰⁷ Ozdobna tkanina do przykrywania stołów, podłogi lub ścian, dywan. Por. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 391; *Kobierzec*, [w:] *SJP PWN*, t. III (1961), s. 774.

¹⁰⁸ Kilima – wełniana tkanina dekoracyjna, tkana w stylizowany roślinny lub geometryczny wzór. *Kilim*, [w:] *SJP PWN*, t. III (1961), s. 677.

¹⁰⁹ Całun – ubiór lub okrycie, w którym chowano zmarłego. I. Turnau, *dz. cyt.*, s. 33.

Poduszki do ołtarzy

Poduszek adamaszkowych, galonem złotym szamerowanych, z kutasami dwiema złotymi 2.

Poduszka ponsowa¹¹⁰ aksamitna, galonem zł[ot]t[ym] w troje szamerowaną 1.

Poduszka aksamitna ponsowa stara, szamerowana kompanką szychową 1.

Item poduszek starych aksamitnych, szamerowanych galonem zł[ot]t[ym]. 2.

Item poduszek ponsowych aksamitnych, szamerowanych galone[m] zł[ot]t[ym]. 3.

Poduszek włóczkowych starych 4.

Trunna czerwona adamaszkowa, galonami zł[ot]t[emi]. na półtora cała szerokiemi z dwóch stron po pięć rzędów. Obita z czterema kłamrami spiżowemi wyzłacanemi. 1

Krzesła i taborety

Taboretów włóczkowych 4.

Kanap trypą¹¹¹ czerwoną wybitych w kościele, z kopertami i frędzelkami jedwabnymi karmazynowemi 2. Item takichże kanap w gościn[nej] izbie 2. Taboretów trypą czerwoną wybitych 11. Taboretów skórą czerwoną obitych 12. Taboretów suknem niebieskim i kaffowym obitych 10. Stołków drewnianych 7. Krzesło czarną skórą obite 1. Krzesło suknem niebieskim obite, na nim imię Jezus 1.

Mszały¹¹² i mszaliki¹¹³

Mszał we srebro oprawny na aksamicie ponsowym, z rejestrzykiem z wstąg w paski czerwone i białe 1.

¹¹⁰ Pons – kolor pąsowy, ciemnoczerwony, zgaszony. Tamże, s. 144.

¹¹¹ Tryp (trypa) – dwuosnowowa tkanina wełniana lub bawełniana, podobna do aksamitu. Tamże, s. 191.

¹¹² Mszał – księga liturgiczna używana w Kościele katolickim obrządku łacińskiego przez biskupów i prezbiterów do celebrowania Mszy, zawierająca także teksty wykonywane przez zespoły śpiewacze oraz przepisy określające przebieg czynności obrzędowych Mszy. *Z. S k w i e r c z y ń s k i, Mszał*, [w:] *EK*, t. XIII (2009), s. 461-463.

¹¹³ Mszalik – książka zawierająca teksty mszalne z czytaniem na każdy dzień lub tylko na niedzielę i święta bądź jedynie części stałe Mszy, służąca wiernym podczas Eucharystii; mogą znajdować się w niej także obrzędy innych sakramentów, wybrane modlitwy, litanie, pieśni oraz komentarze do czytań. *S. K o p e r e k, Mszalik*, [w:] *EK*, t. XIII (2009), s. 460-461.

Mszał w skórę czerwoną oprawny z brzegami wyłaczanemi, z rejestrem z wstąg w paski czerwone i białe.

Mszałów w czarną skórę oprawnych z rejestrami 3.

Mszał rzymski w czerwoną skórę oprawny, na którym herb Ords n[ost]ri.

Mszał rzymski in 4 [tom]i w czerwoną skórę oprawny stary 1.

Mszalików rekwialnych¹¹⁴ czarnych 2.

Mszalików starych rekwialnych 3.

Mszalików rekwialnych nowych w szarej oprawie 2.

Rituale Romanum lub Agenda Wielka 1.

Agendek małych 2.

Kwiatków mniejszych i większych 10.

Płaszcz szkotowy 1.

Płaszczów kromrasowych¹¹⁵ starych 3.

Directoria N[ostri] Ords 2.

BIBLIOTEKA

Libri cum litera A

1. Spanner. Tomus 1mus, 2dus et 3tius, Sub nr. 1, 2do et 3tio¹¹⁶
2. ¹¹⁷
- 3.
4. Homiliae Młodzianowskiego¹¹⁸

¹¹⁴ Żałobny, pogrzebowy, od słowa requies – spoczynek. Por. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. V (1858), s. 44; A. J o u g a n, *dz. cyt.*, s. 584.

¹¹⁵ Gorsza odmiana raszy, czyli szorstkiej, lekkiej tkaniny z wełny. Por. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 99, 153.

¹¹⁶ Andreae Spanner. Zapewne jest to praca: *Polyanthea sacra, ex universae sacrae Scripturae utriusque Testamenti: figuris, symbolis, testimoniis: nec non e selectis Patrum, aliorumque auctorum, sententiis, eruditis interpretationibus, similitudinibus, rarisque historiis collecta, et copiosis, exquisitisque materiis moralibus de virtutibus et vitiis pro concionibus efformandis adornata: atque ad communem sacrorum praesertim oratorum utilitatem in lucem edita.*

¹¹⁷ Dwie kolejne pozycje, to drugi i trzeci tom dzieła Spannera.

¹¹⁸ Najprawdopodobniej praca zbierająca homilie Tomasza M ł o d z i a n o w s k i e g o, *Kazania i Homilie na niedziele doroczne, dla większej chwały Boga Króla Królów, Najjaśniejszej na zawsze Królowej Polski, Bogarodzicy Panny, czci. Na cztery tomy rozłożone.* Tomasz Młodzianowski (1622-1686) jezuita, teolog, filozof, jeden z wybitniejszych kaznodziejów epoki kontrreformacji. Zob. F. G r e n i u k, *Młodzianowski Tomasz h. Dąbrowa, [w:] PSB, t. XXI (1976), s. 425-426.*

5. Concordantia Bibliorum¹¹⁹
6. Biblia Sacra novae Editionis
7. Opus S. Thomae Aquinatis¹²⁰
8. Theologia moralis P. Anacleti Reiffenstuel¹²¹
9. Conciones de Dnicis et Festis¹²²
10. Conciones de Festis¹²³
11. Homiliae Młodzianowskiego¹²⁴
12. Anthologia seu Florilegium¹²⁵
13. Conciones Stefanowicz¹²⁶
14. Proloquia Domestica P. Kraszewski S.I.¹²⁷
15. Homilae de Festis¹²⁸
16. Conciones de Dncis P. Benedicte S.P.
17. Conciones Latinae Pepini
18. Conciones P. Benedicti de Festis
19. Conciones de Beata Woysznarowicz¹²⁹

¹¹⁹ Konrad von Halberstadt, *Concordantiae Bibliorum*.

¹²⁰ Blżej niesprecyzowane dzieło św. Tomasza z Akwinu.

¹²¹ Anaklet Reiffenstuel, *Theologia moralis brevi simulque clara methodo comprehensa, atque iuxta sacros canones, et novissima decreta summorum pontificum diversas propositiones damnantium, ac probatissimos auctores, succincte resolvens omnes materias morales*.

¹²² Być może jest to praca: Cornelio M u s o, *Conciones Evangeliorum de dominicis aliquot et festis solennioribus totius anni, ac quadragesimalibus feriis nonnullis: singulari pietate et eruditione refertae, atque a multis hactenus desideratae*.

¹²³ Być może jest to praca: Gilles van der P r i e e l e, *Conciones in Evangelia et epistolae, quae festis totius anni diebus populo in ecclesia proponi solent*.

¹²⁴ Patrz wyżej, litera A, poz. 4.

¹²⁵ Zapewne jest to praca: Hieronymus M e g i s e r, *Anthologia, seu florilegium graecolatimum*.

¹²⁶ Ciężko wskazać, o której z prac bernardyna Antoniego Stefanowicza (ok. 1618-1679), jest tutaj mowa. Może być to na przykład praca: Antoni S t e f a n o w i c z, *Dzieło zbawienia ludzkiego wystawione, to jest, przedniejsze żywota P. Jezusowego i przenajświętszej Jego Rodzicielki P. Maryi tajemnice na kazaniach po różnych kościołach krakowskich*. Zob. W. F. Murawiec, *Stefanowicz Antoni*, [w:] *PSB*, t. XLIII (2004-2005), s 198-199.

¹²⁷ Zapewne jest to praca: Jan K r a s z e w s k i, *Proloquia, domestica excitando fervori spiritus in cordibus religiosus idonea*. Skrót S.I. oznacza *Societatis Jesu* (Jezuita).

¹²⁸ Może być to na przykład praca: Raban M a u r u s, *Homiliae de festis praecipuis, item de virtutibus*.

¹²⁹ Mowa tu o którejś z prac Kazimierza Jana Wojsznarowicza (zm. 1680), pochodzącego z Wilna i związanego z tamtejszą akademią kaznodziei i filozofa, poświęconej

20. Conciones Funebrales P Dunin S.I.¹³⁰
21. Conciones de Festis P. Bielicki SI¹³¹
22. Pastwa Słowa Bożego P. Losiowicz Reff. S. P. Francisci¹³²
23. Conciones Liberii Titulo Gospodarz Nieba y Ziemi¹³³
24. Eiusd de Beata V.M.Conciones¹³⁴
25. Theologia Moralis¹³⁵
26. Authorites SSr Patrum
27. Conciones de Dnicis P. Karsznicki SI¹³⁶
28. Conciones Ottonis
29. Conciones de B. V. Maria
30. De Via Salutis aeternae Gorson
31. Bellarminus Super Psalmos¹³⁷
32. Jacobi de Valentia Commentaria sup Psalmos et Cantica¹³⁸

Maryi. Zob. Ks. A. P., *Wojsznarowicz Jan Kazimierz*, [w:] *Eko*, t. XXXII (1913), s. 169-170.

¹³⁰ Piotr Stanisław Dunin, *Kazania pogrzebne*. Piotr Dunin (1635-1704) był jezuickim kaznodzieją. Tom *Kazania pogrzebne* to wydany po raz pierwszy w roku 1700 zbiór jego kazań pogrzebowych. Zob. S. Bednarski, *Dunin Piotr Stanisław*, [w:] *PSB*, t. V (1939), s. 480.

¹³¹ Stanisław Bielicki, *Święta Kaznodziejskie, to jest, kazania doroczne na uroczystości Świętych Bożych*. Stanisław Bielicki (1657-1718), jezuicki kaznodzieja, na którego życie i twórczość duży wpływ miała postać Piotra Skargi. Swoje prace wydał w dwóch tomach *Niedziele Kaznodziejskie* oraz *Święta Kaznodziejskie*. Zob. S. Bednarski, *Bielicki Stanisław*, [w:] *PSB*, t. II (1936), s. 43.

¹³² Michał Łosiowicz, *Pastwa słowa Bożego, na sławnych cudownym Bogardzicy P. obrazem, łakach bratniańskich zebrana: A ku posilkowi chrystusowych owieczek i wygodzie pasterzów ich do druku podana*.

¹³³ Jacek Liberiusz, *Gospodarz Nieba i Ziemi Jezus Chrystus, Syn Boży, Bóg wcielony, Zbawiciel i Naprawca Świata w przednie tajemnic i dzieł swoich uroczystości*.

¹³⁴ Jacek Liberiusz napisał dwie prace poświęcone Matce Bożej: *Gospodyni nieba i ziemi Najświętsza Panna Maria dwudziestą kazań na hymn kościelny O gloriosa Domina*, oraz *Gwiazda morska Najświętsza Maria trzydziestą kazań na hymn Ave Maris Stella*. Zob. S. Rumiński, *Nauka ks. Jacka Liberiusza o świętości Matki Bożej*, „*Nasza Przeszłość*”, t. 45 (1976), s. 37-71.

¹³⁵ Niesprecyzowane, istnieje wiele prac o tytule *Theologia Moralis*.

¹³⁶ Prawdopodobnie jest to któraś z prac Andrzeja Józefa Karśnickiego, kanonika chełmskiego.

¹³⁷ Być może jest to praca: Roberto Bellarmino, *Explanatio in psalmos*. Robert Bellarminus (1542-1621), włoski jezuita, kardynał, jeden z doktorów Kościoła. Był to wielki teolog okresu kotrreformacji, który szczególnie poświęcił się teologii kontrowersyjnej. Zob. *Bellarmino St. Robert*, [w:] *ODCC*, p. 152-153.

33. *Cursus Philosophucus P. Schnell Tomi 3*¹³⁹
34. *Michaelis Aygvani Comment Tom 2dus 3tius et Comment in apocalipsimo 6 nr. 35 et 36*¹⁴⁰
35. ¹⁴¹
- 36.
37. *Icones Misericordiae*¹⁴²
38. *Comentt in Threnos de Orationi Jeremiae*¹⁴³
39. *Manuale in Epistolas D. Pauli Libri 2. 6 nr 40*¹⁴⁴
40. ¹⁴⁵
41. *Calix Inebrian*¹⁴⁶
42. *Prosusiones Theologicae Ioannis Bacconi*¹⁴⁷
43. *Joannis de Sylveira Commentt Tomi 6*¹⁴⁸
44. *Eiusd in apocalipsien Tomi duo*¹⁴⁹

¹³⁸ Jacobus de Valentia to XV-wieczny hiszpański twórca. Chodzi tutaj najprawdopodobniej o jego dzieła: *Commentaria in psalmos* oraz *Cantica Canticorum Salomonis, cum expositione disertissima et questionis finalis discussione fecundissima*.

¹³⁹ Prawdopodobnie jest to praca: Anselm Schnell, *Cursus philosophiae Aristotelico-Thomisticae abbreviatus*.

¹⁴⁰ Komentarze Michaela Higvanusa (Ayguanusa), żyjącego w XIII wieku generała Zakonu Karmelitów, do Pisma Świętego.

¹⁴¹ Dwie kolejne pozycje zajmują kolejne tomy dzieła Michaela Higvanusa.

¹⁴² Prawdopodobnie jest to praca: Julius Roscius, *Icones operum Misericordiae*.

¹⁴³ Zapewne dzieło odnoszące się do Lamentacji Jeremiasza, jednej z ksiąg starego testamentu. Być może jest to praca: Sebastianus a Costa de Andrada, *Commentarii in threnos et orationem Jeremiae prophetae*.

¹⁴⁴ Prawdopodobnie jest to praca: Joannis Bence, *Manuales in omnes D. Pauli apostoli epistolas. Itidem in septem canonicas epistolas*.

¹⁴⁵ Drugi egzemplarz powyższego dzieła.

¹⁴⁶ Prawdopodobnie jest to praca: Vincenzo Vintri, *Calix Inebrians ex suavissimo Christi Passi botro eliquatus*.

¹⁴⁷ Być może jest to jedna z prac: Ioannis Bacconi, *Theses theologicae speculativae*; Ioannis Bacconi, *Quaestiones theologicae morales iuxta sacros canones, Summorum pontificum, ac conciliorum*. Z pewnością jednak jest to praca teologiczna Jana z Baconthorpe (zm. 1348), wybitnego karmelitańskiego teologa, ojca szkoły teologiczno-duchowej Karmelitów Trzewickowych. Zob. O. Filek, *Nauka i nauczanie w zakonach karmelitańskich*, [w:] *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, red. M. Reichowicz, t. II, cz. 2 s. 369-370.

¹⁴⁸ Najprawdopodobniej jest to praca: Ioannis da Sylveira, *Commentarii in textum evangelicum: sex tomis distincti, et quinque indicibus locupletati*.

¹⁴⁹ Ioannis da Sylveira stworzył liczne komentarze do Ewangelii, Dziejów Apostolskich oraz Apokalipsy: Ioannis da Sylveira, *Commentariorum in Apocalypsim B. Ioannis Apostoli*.

45. Eiusd In acta Apostolor Tomus 1 et Varia Opuscula Tomus 1 6 nr. 46¹⁵⁰
- 46.
47. Conciones Polonicae P. Siarkiewicz SI¹⁵¹
48. Philosophia Argumentosa P. Heimback Tomi 2¹⁵²
49. Florus Biblicus Pexenfelder in Folio¹⁵³

Litera B

1. Nucleus¹⁵⁴
2. Opatovius¹⁵⁵
3. Officialis Curiae¹⁵⁶
4. Żywot P. Jezusa¹⁵⁷
5. Medytacye Polskie¹⁵⁸
6. Toletus¹⁵⁹
7. Promptuariu Morale¹⁶⁰

¹¹⁸ Kolejne prace tego samego autora: Ioannis da Sylveira, *Commentaria in acta apostolorum: cum quadam apologia carmelitana; nunc primum prodeunt cum indicibus necessariis*; oraz: Tenże, *Opuscula varia, triplici indice illustrata*.

¹⁵¹ Jedno z dzieł Jezuity Antoniego Siarkiewicza.

¹⁵² Najprawdopodobniej jest to praca: Matthias Heimbach, *Philosophia argumentosa quondam florilegium argumentorum sive ars practica inveniendi medium nuncupata, theses philosophicas acriter in utramque partem disputatas exhibens*.

¹⁵³ Michael Pexenfelder, *Florus Biblicus seu narrationes ex veteri testamento selectae*.

¹⁵⁴ Ciężko sprecyzować o jakim konkretnie dziele jest tutaj mowa. Może być to na przykład: Marchand Petrus, *Nucleus expositionis literalis in regulam S. Francisci*; Joannes Wilhelmus Herkenrath, *Nucleus controversiarum fidei, Catholicis inter haereticos habitantibus perquam utilis a Perillustri*; Paweł Piasecki, *Nucleus iuris episcopalis*; lub inne.

¹⁵⁵ Jedna z dwóch wersji nazwiska Adama Opatowczyka, rektora Akademii Krakowskiej, autora licznych dzieł teologicznych na przykład: *Quaestio theologica de satisfactione Christi*.

¹⁵⁶ Zapewne jest to praca: Augustin Matthaeucci, *Officialis curiae regularis ad optime defendenda suae religionis iura in curia ventilanda, satis instructus, opus apprime regularibus necessarium*.

¹⁵⁷ Być może jest to praca świętego Bonawentury, *Żywot Pana i Boga naszego Jezusa Chrystusa to jest droga zbawienia, którą P. Zbawiciel i Odkupiciel nasz Jezus Chrystus za przyjściem swoim na świat dla odkupu i wybawienia z mocy szatańskiej rodzaju ludzkiego (będąc jako się sam mianował Jan: 14) Drogą, Prawdę i Żywotem, nas do nieba wprowadził, nauczył i ożywił*.

¹⁵⁸ Być może jest to praca: Paweł Segnera, *Medytacje nabożne wybrane z Pisma Świętego teksty na każdy dzień w roku*.

¹⁵⁹ Praca hiszpańskiego kardynała, teologa karmelitańskiego, Franisco de Toledo.

8. Methodus Confessionis¹⁶¹
9. Busembaum Theol. Moralis¹⁶²
10. Confessio Idiothae¹⁶³
11. Elementa Confessionis¹⁶⁴
12. Decreta Sedy Aplicae Ioani Kery
13. Navarrus Theol. Moral.¹⁶⁵
14. Felix Potestas Theol. Moral.¹⁶⁶
15. Conciones Quadragesimales¹⁶⁷
16. Conciones de SSS Trinitte¹⁶⁸
17. Sermones Moral. Michaeli de Calo
18. Conceptus Praedicabiles¹⁶⁹
19. Conciones Gallica quadragesimales
20. S. Vincenty Ferrerii Concion. Hyemales¹⁷⁰

¹⁶⁰ Być może jest to praca: Thomas Stapleton, *Promptuarium morale super Evangelia Dominicalia totius anni*; lub Laurens Beyerlinck, *Promptuarium morale super Evangelia festorum totus anni*. Może być to także praca, któregoś z innych teologów na przykład: Francisco de Toledo, Robert Bellarminus czy Martin de Azpilcueta.

¹⁶¹ Zapewne jest to praca: Grzegorz Przeworski, *Methodus confessionis id est ars sive ratio et brevis quaedam via confitendi. Ad haec 12 articulorum fidei explanatio*.

¹⁶² Najprawdopodobniej jest to jedno z wydań pracy: Hermann Busembaum, *Medulla theologiae moralis, facili ac perspicua methodo resolvens casus conscientiae*.

¹⁶³ Być może jest to praca: Grzegorz Terecki, *Confessio et instructio idiotae. Sive modus excipiendi confessiones sacramentales rusticorum, puerorum, in peccatis inueteratorum; ac ignorantium profectum in vita Christiana*.

¹⁶⁴ Zapewne jest to praca: Mikołaj z Mościsk, *Elementa ad s. confessiones, non tantum sacerdotibus in foro poenitentiae tyronibus apprime necessaria: verum etiam omnibus poenitentibus exacte confiteri volentibus, summe vtilia. Decem partibus comprehensa. Quibus accessit tractatulus de studio meditationis*.

¹⁶⁵ Martín de Azpilcueta (doktor Navarrus), to pochodzący z Hiszpanii XVI-wieczny teolog moralny, jeden z najbardziej znanych w tamtym czasie w Europie Zachodniej.

¹⁶⁶ Praca Felixa Potestas o teologii moralnej.

¹⁶⁷ Są to kazania wielkopostne. Być może jest to praca: Abraham Bzowski, *Conciones quadragesimales, ex floribus s. scripturae, et ss. Patrum*.

¹⁶⁸ Być może jest to dzieło św. Augustyna: *De sanstissima Trinitate – contra arianos*. Zob. I. Szostek, *Biblioteka dominikanów lwowskich w świetle katalogu z roku 1776*, [w:] *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222-1972*. T. 2, red. J. Kłoczowski, Warszawa 1975, s. 424.

¹⁶⁹ Być może jest to praca: Franciscus Xavier Dorn, *Diurnale concionatorium id est conceptus praedicabiles in singulos dies, seu pro qualibet domica septem ex sacrae scripturae testimoniis, selectis Patrum, aliorumque auctorum sentiis collecti*.

¹⁷⁰ Chodzi tu najprawdopodobniej o pracę: Vincentius Ferrarius: *Conciones selectae in dominicas et festa sacntorum totius anni: opus elaboratum variis conceptibus*

21. Eiusd Conciones aestivales¹⁷¹
22. Libellus pro animabus Purgatoni
23. Semones In Ewangelia Petri de Palude¹⁷²
24. Homilia D. Leonis Papae¹⁷³
25. Opera D. Salviani¹⁷⁴
26. Opera D. Dyonisii Aeropacitae¹⁷⁵
27. Aurei Sermones D. Petri Chrysologi¹⁷⁶
28. Commentaria Dadraei¹⁷⁷
29. Sermones Quadragesimales Jacobi de Vor.¹⁷⁸
30. De 7 Vbis Xti D. Bellarmini¹⁷⁹
31. Platellius Synopsis Cursas Philosophia¹⁸⁰

praedicabilibus, dilucidis sacrae scripturae locorum explicationibus, sacra ac profana historia, ss. Patrum autoritatibus mire refertum ac facili methodo concinnatum atque adeo pnnibus parochis ac concionatoribus praesertim pluribus impeditis apprime utile ac necessarium. Pars hyemalis. Hyemalis (hiemalis) oznacza okres zimowy, były to więc kazania zimowe.

¹⁷¹ Część aestivalis, to znaczy letnia.

¹⁷² Zapewne jest to jedno z wielu wydań pracy: Petrus Paludanus, *Sermones sive narrationes, in Euangelia, de tempore, ac sanctorum festis, qui thesaurus novus, vulgo vocantur.*

¹⁷³ Zapewne jest to dzieło papieża, św. Leona I Wielkiego, *Sermones et homiliae*. Zasiadał on na Tronie Piotrowym w latach 440-461 i jako wybitny teolog jest uznawany za jednego z ojców kościoła. Zob. *Leo I St.*, [w:] ODCC, s. 811-812.

¹⁷⁴ Salvani Massiliensi Episcopi, *Opera: cum ampliori eiusdem vita et adnotationibus locorum difficilium et singulorum librorum, necnon epistolarum argumentis.*

¹⁷⁵ Najprawdopodobniej chodzi tutaj o dzieło św. Dionizego Aeropagita. Jest to święty kościoła prawosławnego i rzymskokatolickiego, pierwszy biskup Aten, uważany za autora licznych dzieł teologicznych, prawdopodobnie jednak ich autorem jest tzw. Pseudo-Aeropagita. Zob. *Dionysius the Pseudo-Aeropagite*, [w:] ODCC, s. 406-407.

¹⁷⁶ Zapewne jest to praca: *Aurei sermones seu homiliae D. Petri Chrysologi Archiepiscopi Ravennatis*. Piotr Chrysolog jest jednym z ojców kościoła, autorem licznych kazań z rozważaniami nad pismem świętym oraz prac teologicznych.

¹⁷⁷ Zapewne są to komentarze Joannisa Dadraei do Pisma Świętego.

¹⁷⁸ Zapewne jest to jedno z wydań pracy: Jacobi de Voraigue, *Sermones quadragesimales eximii doctoris.*

¹⁷⁹ Roberto Bellarmino, *De septem verbis Domini. In cruce prolatis.*

¹⁸⁰ Być może jest to praca: Jacobus Platellius, *Synopsis totius cursus theologiae accuratissima: omnem theologiae speculativae, practicae, moralis et polemicae, nova convincendi arte ac methodo, miraque addiscendi et retinendi facilitate nucleum subministrans: ac praeter tractatum de legibus, iure iustitia, theologis ac iurisperitis aequè necessarium et perutilem: alia eiusdem synopsis ad expeditorem utenium commoditatem breviori synopsi vel compendio locupleta et plurimorum desiderio expedita.*

32. Compendium Spiritualis Doctrina¹⁸¹
33. Physiologus S. Epiphaniai¹⁸²
34. Dyonisi Carthusiani de 4. Novissimis¹⁸³
35. Homilia Haymonis¹⁸⁴
36. Sermones Quadragesimi S. Antony de Padua¹⁸⁵

Litera C

1. Palma Fidei¹⁸⁶
2. Liber Experigentiar
3. Liber de Providentia Civile Gordon¹⁸⁷
4. Theofilus Marianus¹⁸⁸
5. Album Confraternitt SSmi Scapularis
6. Constitutiones Synodales
7. Sparta Polska¹⁸⁹

¹⁸¹ Zapewne jest to praca: Bartolomeu dos Martires, *Compendium spiritualis doctrinae ex variis sanc. Patrum sententiis magna ex parte collectum*.

¹⁸² Epiphanius, Epifaniusz z Salaminy (315-403), pochodzący z Palestyny biskup Salaminy na Cyprze. Pozostawił on po sobie wiele dzieł teologicznych i duchowych, często głównym ich celem było zwalczanie herezji. Praca *Physilogus* to dzieło anonimowego greckiego twórcy z epoki wczesnegochrześcijaństwa, ale przypisywana jest ona między innymi właśnie Epifaniuszowi. Por. *Epiphanius St.*, [w:] *ODCC*, s. 464-465.

¹⁸³ Być może jest to praca: Dionisus Carthusianis, *In qvator Evangelistas enarrationes*. Dionizy Kartuz (1402-1471), belgijki mistyk, teolog, studiował w Kolonii, znany głównie ze swych licznych komentarzy do Pisma Świętego, zarówno do Starego jak i Nowego Testamentu. Zob. *Dionysius the Cathusian*, [w:] *ODCC*, s. 407.

¹⁸⁴ Haymon d'Halberstadt, *D. Haymonis episcopi Halberstattensis homiliarum sive concionum popularium in evangelia de tempore et sanctis, quemadmodum in ecclesiis per totum annum leguntur, nunc primum conjunctim excusarum, pars utraque, hoc est, et hyemalis et aestivalis fieri potuit diligentissime elaborata*.

¹⁸⁵ Święty Antoni z Padwy to pochodzący z Portugalii, żyjący w pierwszej połowie XIII wieku franciszkanin, teolog, jeden z doktorów Kościoła. Zob. *Anthony, St. Of Padua*, [w:] *ODCC*, s. 68.

¹⁸⁶ Zapewne jest to praca: Petrus Malpaeus, *Palma fidei sacri ordinis praedictorum*.

¹⁸⁷ Było dwóch autorów o imieniu i nazwisku Jakub Gordon, obaj należeli do zakonu Jezuitów. Jeden z nich był Szkotem (1664-1746), natomiast drugi urodzony w Anglii (1553-1641), wykladał na uniwersytetach we Francji i był spowiednikiem króla Ludwika XIII. Zob. *Gordon James*, [w:] *The Concise Dictionary of National Biography. From earliest times to 1985*, v. II (1992), s. 1185.

¹⁸⁸ Zapewne jest to praca: Jan Nadasz Tyrnawy, *Theophilus Marianus, sive artes, ac exercitationes XXXI, in mensem unum digestae; ad amorem Deiparae amore Dei*.

8. Acta Conventus
9. List Wieczney Darowizny

Litera D

1. Konnotacya Cudow y Łask N.M.P. Horodyskiew
2. Scutum Antiquitatus Carmelitanae¹⁹⁰
3. Acta Capitular Provincialium
4. Idea Theologicae¹⁹¹
5. Commentaria in Evangelium

Litera E

1. Biblia Veteris Editionis
2. Homilia de Sacramentis
3. Via ad Salutem Ługowski¹⁹²
4. Libellus Gallicus¹⁹³
5. Praecepta Rhetorica¹⁹⁴
6. Ovis perdita¹⁹⁵
7. De Contemptu Mundi¹⁹⁶

¹⁸⁹ Ignacy K o w n a c k i, *Sparta polska, niezwyczęzonymi laskawości piersiami mocna, Panna Najświętsza Maria, w cudownym obrazie miasta stołecznego, województwa wołyńskiego, w kościele łuckim dominikańskim, cudami, łaskami, apparycjami i innymi niezliczonymi dobrodziejstwami Boskimi, za najświętszą swoją interpozycją konferowanemi, uciekającym się nabożnie ludziom, w różnych paroksyzmach na obronę, wszechmocną ręką wystawiona.*

¹⁹⁰ Prawdopodobnie jest to praca: *Scutum Antiquitatis Carmelitanae inexpugnabile, tela oppugnantium religionem Carmelitanam, quasi a magno Propheta SS. Patriarcha Nostro Elia, primo vitae monasticae inventore, minime institutam, sed ab Aymerico Patriarcha Antiocheno caeptam, nec Joannem II Patriarcham XLIV Jerosolymorum fuisse Monachum et Carmelitani, Librum, de Institutione Monachorum, in veteri lege exortorum et in nova perseverantium.*

¹⁹¹ Zapewne jest to praca: Melchir L e y d e c k e r, *Idea theologiae reformatae ex scriptis theologorum.*

¹⁹² Marcin Ł u g o w s k i, *Via ad salutem aeternam Solidis vitae Christianae Principiis iuventuti.*

¹⁹³ Być może określenie ksiąg francuskich.

¹⁹⁴ Być może jest to praca: Kamil J o d ł o w s k i, *Praeceptiones rhetoricae.*

¹⁹⁵ Istnieje kilka prac zaczynających się od tych słów. Przykładowo: *Ovis perdita octidui labore in deserto quaesita seu Spiritus remissi per Exercitia Octiduana Recollectio*; Jacobus Zovitus, *Ovis perdita, comoedia sacra.*

¹⁹⁶ Znane dzieło Bernarda z C l u n y, *De contemptu Mundi.*

8. Meditationes Manuales¹⁹⁷
9. De Amanta Anima¹⁹⁸
10. Liturgia Młodzianowskiego¹⁹⁹
11. Exemplar Vitae Spiritualis²⁰⁰
12. Maria Patrona²⁰¹
13. Stimulus Peccatoris²⁰²
14. Ewangelie Polskie²⁰³
15. Via Compendendiosa ad Caelum
16. Tomasz a Kempis²⁰⁴
17. Liber de recta Intentione²⁰⁵

¹⁹⁷ Być może jest to praca: *Manual de piadosas meditaciones en donde no solo se manifiesta la necesidad que todos tenemos le practicar la oracion mental, y el modo para hazer los ejercicios espirituales, sino tambien como se han de practicar todas las virtudes.*

¹⁹⁸ Prawdopodobnie jest to praca: *Franciscus Amelry, De amante anima per nutricem suam scripturarum Catechesin, ad sponsi sui cognitionem perducta, dialogus.*

¹⁹⁹ Zapewne jest to praca: Tomasz Młodzianowski, *Liturgica seu modi devote celebrandi Missam.*

²⁰⁰ Sebastian Bolski, *Exemplar vitae spiritualis et perfectionis, seu exercitia huius vitae practica pro tironibus Carmelitis discalceatis. Et aliis pie et spiritualiter volentibus vivere in Christo conscripta, in duas partes distincta. Ex quibus pars prima tractat de triplici exercitio, vitae spiritualis v. de oratione, de mortificatione et de virtutibus. Pars secunda actus internos variarum virtutum complectitur.* Był to swoisty podręcznik życia duchowego dla polskich karmelitów. Zob. O. F i l e k, *dz. cyt.*, s. 382.

²⁰¹ Być może jest to praca: Maximilianus Sandaeus, *Maria Patrona sive orationes ad sodales habitae, de Patrocinio Deiparae.* Bardziej jednak prawdopodobne, że jest to praca jedneg ze najważniejszych karmelitańskich teologów kaznodziejów Jeana Baptisty de Lezana, *Maria Patrona, seu de Singulari Sanctissimae Dei Genitricis, et Virginis Mariae. Patronatu et Patrocinio in sibi devotos, specialister in Carmeliticis Ordinis fratres et sodales, qui sub Scapularis sacri vexillo ipsi deserviunt.* Zob. S. S u ł e c k i, *Księgozbiór klasztoru karmelitów na Piasku w Krakowie*, Kraków 2014, s. 246.

²⁰² Prawdopodobnie praca: William of R y m i n g t o n, *Stimulus peccatoris.*

²⁰³ Być może wielokrotnie przedrukowywana praca: *Ewangelie polskie i litewskie tak niedzielne, jako i wszystkich świąt, które w kościele katolickim według porządku rzymskiego przez cały rok czytają;* lub też praca nie zawierająca części w języku litewskim: *Ewangelie polskie tak niedzielne jako i wszystkich świąt.* Może być to po prostu Ewangelia, tłumaczona na język polski.

²⁰⁴ Thomas à Kempis (1380-1471), pisał dzieła ascetyczne, ale szczególnie istotne jest przypisywane mu dzieło: *De imitatione Christi*; które do dzisiaj jest jednym z ważniejszych praz z zakresu duchowości. Zob. *Thomas À Kempis*, [w:] *ODCC*, s. 1373.

²⁰⁵ Być może jest to praca: Hieremus Drexelius, *Recta intentio omnium humanarum actionum amussis.*

18. Uwagi Chrzesciańskie²⁰⁶
19. Opusculi de ascensione mentios in Caelum²⁰⁷
20. Praetiosae Mortes Iustorum²⁰⁸
21. Manuductio ad Caelum²⁰⁹
22. Ambona Duchowna²¹⁰
23. Liber de Studio Perfectionis²¹¹
24. Clamor animar de Purgatorio Italicus
25. Mądrość doskonała²¹²
26. Liber Regula Pastoralis²¹³
27. De aeterna Faelicitte SSrum²¹⁴
28. Explicao Theol Immaginis Pradicanticur
29. Exempla seu Miracula BVM Gallice Tomus 1
30. Exempla Tomus 2dus
31. Exempla Tomus 3tius
32. Exempla tomus 4tus
33. Exempla Tomus 5tus
34. Exercitia Spiritualia²¹⁵
35. Lilia Mariana²¹⁶
36. Epistolae D. Paulini²¹⁷

²⁰⁶ Zapewne jest to praca: Dominique B o u h o u r s, *Uwagi chrześcijańskie na każdy dzień miesiąca*; tłumaczona z języka francuskiego na polski.

²⁰⁷ Być może jest to praca: Roberto B e l l a r m i n o, *De ascensione mentis in Deum per scalas rerum creaturarum*.

²⁰⁸ Prawdopodobnie jest to praca: Joannes S e v e r a n u s, *Praetiosae mortes iustorum, ex variis, probatisque auctoribus collectae*.

²⁰⁹ Prawdopodobnie jest to praca: Giovanni B o n a, *Manuductio ad caelum, Medullam continens sanctorum patrum, et veterum philosophorum*.

²¹⁰ Prawdopodobnie modlitewnik opracowany i wydrukowany przez janogórskiego paulina: Rudolf P o l l a c z, *Ambona Duchowna*.

²¹¹ Zapewne jest to praca: Joan C r o m b e c i, *De studio perfectionis, libri duo*.

²¹² Zapewne jest to praca: Wojciech T y l k o w s k i, *Mądrość doskonała w bojaźni Bożej ugruntowana*.

²¹³ Prawdopodobnie dzieło papieża G r z e g o r z a I W i e l k i e g o, *Regula pastoralis*.

²¹⁴ Kolejna praca wspomnianego już Roberto B e l l a r m i n o, *De aeterna felicitate sanctorum, libri quinque*.

²¹⁵ Istnieje wiele prac o ćwiczeniach duchowych, zaczynających się od tychże właśnie słów. Najbardziej jednak znana i popularna z nich to: Ignacy L o y o l a, *Exercitia Spiritualia*.

²¹⁶ Prawdopodobnie jest to praca: Hippolito Maracci L u c e n s i, *Lilia Mariana seu de Candidissimis Sacrarum Virginum in Mariam Deiparam Virginem et Virginitatis principem studiis*.

37. SSmii Cor Mariae²¹⁸
38. Heroum Xstianor Spectacula²¹⁹
39. Norma Xstiana Vivendi²²⁰
40. Instructio Paenitentis²²¹
41. Cibus Animi²²²
42. Profēhetiae
43. I. Thomas a Kempis²²³
44. De votissima Exeratia de S Communienci
45. Promptuarium Epistolographicum²²⁴

Continuae Litera E

46. Via ad Salutem aeternam²²⁵
47. Katechizm o wierze nadziei y miłości²²⁶

²¹⁷ Może być to część Nowego Testamentu, *Listy św. Pawła*, lub też komentarz do tej części, np.: Jana Chryzostoma. Zob. A. Szudrowicz, *dz. cyt.*, s. 252, poz. 17.

²¹⁸ Prawdopodobnie jest to praca: Joannes Petrus Pinamonti, *Sanctissimum Cor Mariae, sive summa Mariae Sanctitas, per septem selectissimas considerationes, et pulcherrimas sanctorum praxes.*

²¹⁹ Julius C o t u r i u s, *Heroum Christianorum spectacula.*

²²⁰ Zapewne jest to praca: Francisci de Sales, *Sive norma Christiane ac devote vivendi.*

²²¹ Być może jest to praca: Francisco de Toledo: *Instructio sacerdotum, ac poenitentium, in qua omnium absolutissima casuum conscientiae summa contineur cum additionibus tam iis, quae iam antea impressae fuerunt, quam manuscriptis, quae nunc tandem processerunt e lucubrationibus scientisici.*

²²² Być może średniowieczna praca nieznanego autora powstała w Yorku: *Cibus Anime*, podstawa do późniejszej angielskiej pracy powstałej w 1390 roku: *Speculum Christiani.*

²²³ Patrz wyżej litera E, poz. 16.

²²⁴ Najprawdopodobniej jest to praca: Samuel O b o d z i ń s k i z Obodna, *Promptuarium epistolographicum. To jest: Listopistwa politycznego model. Zawierający w sobie naprzód (Ecclesiastici et Politici status). Tytuły uniwersalne, na pałacach potentatów i w poważnych kancelariach praktykowane. Monarchów (totius orbis prawie, cesarzów, królów, książąt, dynastów różnych, dygnitarzów i altioris minoris; subsellii oficjalistów), dignitati et competētiaē, do listowych Inskrypcji subministrowane. Promptuarium wielu przy tym obserwacji publicznych (accedente przy tytułach ubiuis occasione congrua) napelnione. A po tym, listopistwa methodo singulari i Modelluszem, quouis in genere Epistolandi comprehendowane Minerwą.*

²²⁵ Być może jest to ta sama praca co wyżej, litera E, poz. 3.

²²⁶ Prawdopodobnie jest to jedno z wydań pracy: Tomasz Ł ą c k i, *Katechizm albo nauka o wierze, nadziei, miłości, sakramentach i powinnościach sprawiedliwości chrześcijańskiej, dla wygody, tak owych, którzy chcą zrozumieć te rzeczy, które człowiekowi chrześcijańskiemu wiedzieć należy; jako i owych, którzy innych nauczać mają.*

48. Droga wieczności²²⁷
49. Catechizmus Romanus²²⁸
50. Chleb Duchowny²²⁹
51. Exemplar vitae Spiritlis Tomi 2²³⁰
52. Julii Caesaris²³¹
53. Vitae Sanctor²³²
54. Instructiones de BV. Maria²³³
55. Octava Seraphica²³⁴
56. Scutum Antiquitatis Carmelitanae²³⁵
57. Praeces Selectae et Devotae
58. Mysli wyborne²³⁶
59. Homo paulo minor ab angelis²³⁷
60. Xenium Mariani Caetus
61. Orpheus Eucharisticus²³⁸
62. Dystrakcyja Podrozných²³⁹

²²⁷ Być może jest to praca: Hieronim Drexelius, *Droga do wieczności albo dwaście znaków przejrzenia do nieba*.

²²⁸ Katechizm kościoła rzymskiego.

²²⁹ Zapewne praca: Jan Stanisław Kostka Wujkowski, *Chleb duchowny, wszystkim chrześcijanom na posilek w drodze do nieba idącym, wystawiony. Albo raczej, katechizm na świat polski wychodzący. Krótkie nauki chrześcijańskiej, w sobie zebrane mający. Nad to: jako najłatwiejszym i osobliwszym do pojęcia każdemu, tudzież katechizowania sposobem*.

²³⁰ Patrz wyżej, litera E, poz. 11.

²³¹ Najprawdopodobniej któreś z dzieł Juliusza Cezara.

²³² Być może miało być tu „Vita Sanctorum”, patrz litera III, poz. 14.

²³³ Być może jest to jedno z licznych wydań pracy: *Instructiones Tyronibus pro sodalitia Beatissimae Virginis Mariae certantibus*.

²³⁴ Zapewne jest to praca: Emilian Nieberle, *Octava Seraphica religioso spiritua-lia exercitia facienti. Singulis annis per octo continuos Dies studiose pariter ac devote celebranda*.

²³⁵ Patrz wyżej, litera D, poz. 2.

²³⁶ Zapewne jest to praca: Karol Boileau, *Myśli wyborne Przewielebnego Księdza Boileau Ordynaryjnego, Kaznodziei Wielkiego Ludwika i jednego ze czterdziestu doktorów Akademii Francuskiej w różnych materiach do poprawy ludzkich obyczajów i kazań służące*.

²³⁷ Prawdopodobnie jest to praca: Onufry Danilewicz od Najświętszego Sakramentu, *Homo paulo minor ab angelis ascetica perfectione vir caelestis ordinis supernis aspirationibus*.

²³⁸ Zapewne jest to praca: Augustino Chesneau, *Orpheus Eucharisticus sive Deus Absconditus humanitatis illecebris illustriores mundi partes ad se pertrahens, ultro-neas arcanae maiestatis adoratrices*.

63. Gościniec prosty do Nieba²⁴⁰
64. Panis Quotidianus²⁴¹
65. S. Diadochi Liber²⁴²
66. Alloquia amatoria ad B.V.M.m²⁴³
67. Annus caelestis²⁴⁴
68. Compendiu Vitae mortis et miraculi S. Andreae Corzi²⁴⁵
69. Considerationes S. Ignatii Italica²⁴⁶
70. De Gemitu Columbae²⁴⁷
71. Instructio Paenitentis
72. Corona Sr Vulner Xti Dni
73. Liber de Purgatorio²⁴⁸
74. Vita B. Camilli de Lellio²⁴⁹
75. Contemplationes Sublimes
76. D. Catharinae Serensis Dialogi²⁵⁰

²³⁹ Jan D r e w s, *Dystrakcje podróżnych pobożne, uczone i uciężne*.

²⁴⁰ Zapewne jest to praca: Franciszek D z i e ł o w s k i, *Gościniec prosty do Nieba życiem Syna Bożego i jego świętych kochanków utworowany*.

²⁴¹ Najprawdopodobniej jest to praca: Gaudencjusz P i k u l s k i, *Panis quotidianus iuventutis sacrae: sive casuista brevi ac facili methodo de practicabilibus in Regno Poloniae*.

²⁴² Być może dzieło Diadocha z Fotyki, żyjącego w V wieku greckiego pisarza wczesnochrześcijańskiego. Jego prace dotyczyły głównie ascezy i mistyki. Por. *Diadochus*, [w:] *ODCC*, s. 399.

²⁴³ Prawdopodobnie jest to praca: Jacobus Salomonii, *Alloquia amatoria ad Virginem Deiparam, sanctorum Patrum aliorumque probatissimorum ecclesiae viro- rum verbis expressa, atque in unum collecta ad pios erga eandem ardores fovendos*.

²⁴⁴ Prawdopodobnie praca: Jan N a d a s i z T y r n a w y, *Annus Caelestis Jesu Regi et Mariae Reginae Sanctisque omnibus sacer*.

²⁴⁵ Życiorys św. Andrzeja Corsini, żyjącego w XIV wieku włoskiego karmelity, biskupa Fiesole.

²⁴⁶ Być może włoskie wydanie któregoś z dzieł św. Ignacego Loyoli.

²⁴⁷ Najprawdopodobniej praca: Roberto B e l l a r m i n o, *De gemitu Columbae, sive de bono lacrymarum, libri tres*.

²⁴⁸ Być może chodzi tutaj o pracę: Bernard L u x e m b u r g, *De purgatorio*.

²⁴⁹ Żywoć św. Kamila de Lellis (1550-1614), założyciela Zakonu Kleryków Regularnych Posługujących Chorym. Zapewne jest to praca: P. S a n t i o C i c a t e l l i, *Vita del Beato Camillo de Lellis, fondatore della religione de chierici regolari, ministri degli infermi*. Zob. *Camillus of Lellis St.*, [w:] *ODCC*, s. 226.

²⁵⁰ *Dialogi de Divina Providentia*, praca podyktowana przez świętą mistyczkę Katarzynę ze Sieny (zm. 1380), na podstawie jej wizji. Katarzyna działała także na rzecz zakończenia Niewoli Awiniońskiej i powrotu papieża do Rzymu, do czego doszło w roku 1378. Por. *Cahterina St. of Siena*, [w:] *ODCC*, s. 253-254.

77. Vita B. Franci Italica²⁵¹
78. Revelationes S. Mechtildis²⁵²
79. Exemplar de miraculis B.V.M.ae Italice
80. Nowy Testament P. Jezusa
81. Katechizm Rzymski nowy

Litera H

1. Curhius Poloni de rebus Gestis Alexandri Magni²⁵³
2. Contiones Manuales
3. Vita Rosae Mariae Serio Ords Carmelt
4. Nova Giganthomachia²⁵⁴
5. Rhetorica Manuscripta²⁵⁵
6. Proces Kryminalny o niewinne dzieci²⁵⁶
7. Liber de Bello miserimus
8. Krzyż Chrystusow²⁵⁷
9. Lusus Poetico Allegorici²⁵⁸
10. Decima²⁵⁹

²⁵¹ Być może włoskie wydanie pracy: *Vita Beatissimi P. Francisci Assiziatas*, czyli żywotu św. Franciszka z Asyżu.

²⁵² Po świętej Mechtyldzie pozostały spisane, przez jej współsiostry, między innymi przez św. Gertrudę Wielką, wypowiedzi i rozważania. Zostały one wydane po raz pierwszy w 1645 roku we Lwowie przez Jakuba G a w a t h a, *Liber specialis gratiae Mechtyldy z Hackeborn*.

²⁵³ Prawdopodobnie chodzi o polskie wydanie pracy: Quintus Curtius Rufus, *De rebus gestis Alexandri Magni*.

²⁵⁴ Augustyn K o r d e c k i, *Nova Giganthomachia*. Augustyn Kordecki (1603-1673) przeor klasztoru paulinów na Jasnej Górze w czasie oblężenia go przez Szwedów w 1655 roku, trzy lata później napisał książkę opisującą te wydarzenia. Por. A. K e r - s t e n, *Kordecki Augustyn*, [w:] *PSB*, t. XIV (1968), s. 53-55.

²⁵⁵ Prawdopodobnie jest to dzieło polskiego renesansowego uznanego za największego polskiego specjalistę w dziedzinie retoryki, Jakuba Górskiego. Nie można jednak wykluczyć, że jest to dzieło Arystotelesa, Cyserona lub innego starożytnego retora.

²⁵⁶ Stefan Ż u c h o w s k i, *Proces kryminalny o niewinne dziecię Jerzego Krasnowskiego. Już to trzecie roku 1710 dnia 18 sierpnia w Sandomierzu okrutnie od Żydów zamordowane. Do odkrycia innych kryminalów żydowskich, dla przykładu sprawiedliwości potomnym wiekom*.

²⁵⁷ Być może jest to praca: Łazarz B a r a n o w i c z, *Księga śmierci albo krzyż Chrystusów, na której żywot nasz umarł, ale śmierć samą żyć nauczył*.

²⁵⁸ Prawdopodobnie praca: Piotr Justus S a u t e l, *Lusus Poetici Allegorici, sive elegiae oblectandis animis, et moribus informandis accomodatae, in tres libros aut decurias tributae*.

11. Liber banor Serimonum Latinus
12. Philosophia Manuscripta
13. Liber Adageirum²⁶⁰
14. Palaestra Pietatis²⁶¹
15. Dialogi Sacri²⁶²
16. Praxis medici Sylvi²⁶³
17. Psalterium²⁶⁴
18. Prosessus Judiciani²⁶⁵
19. Rudimenta Historica²⁶⁶
20. Virgili Libellus²⁶⁷
21. Pastorum Instructiones²⁶⁸
22. Florus Polonicus²⁶⁹
23. Compendium Politicum²⁷⁰
24. Braeviarium ords Pradetr

Continuas Litera H

25. Liber de damnator Rogo²⁷¹
26. Enchiridion Oratorium²⁷²

²⁵⁹ Być może praca: Jan Markiewicz, *Decima Cleri Secularis in Regno Poloniae defensa. Contra exemptiones patrum societatis.*

²⁶⁰ Być może jest to zbiór przysłów, na przykład jeden z najbardziej znanych: Erasmus z Rotterdamu, *Adagiorum collectanea.*

²⁶¹ Zapewne jest to praca: Jan Morawski, *Palestra pietatis, continens documenta.*

²⁶² Być może jest to praca: Sebastian Castalione, *Dialogorum Sacrorum.*

²⁶³ Najprawdopodobniej praca: Johan van Heurne, Zacharias Sylvius, *Praxis medicinae nova ratio.*

²⁶⁴ Psalterz.

²⁶⁵ Być może: *Singularia processus iudicarii primae instantiae ad praxim utriusque fori in gratiam studiosae legum iuventutis cum summario et repertorio ad finem posito.*

²⁶⁶ Podręcznik do historii. Być może praca: *Rudimenta Historica sive brevis facilisque methodus juventutem orthodoxa notitia historica imbuendi.*

²⁶⁷ Książka zawierająca jedno lub wiele dzieł Wergiliusza.

²⁶⁸ Być może praca: Karol Boromeusz, *Pastorum Instructiones.*

²⁶⁹ Prawdopodobnie praca: Joachim Pasterius ab Hirtenberg, *Florus polonicus seu polonicae historiae epitome nova.*

²⁷⁰ Być może jest to praca: Pyrrhus de Varille, *Compendium Politicum. seu brevis dissertatio de variis Poloni Imperii vicibus, in qua reipublicae sive libertatis, necnon in comitiis vetandi iuris origo, progressus, et status praesens. nova methodo inquiruntur, et ad calculum usque describuntur.*

²⁷¹ Być może jest to praca: Hieronim Drexelius, *Infernus damnatorum carcer et rogos.*

27. Lipsii Monita²⁷³
28. Libelli 2 Aeroamatum Miserrimi
29. De Vanitate Consilior Liber²⁷⁴
30. Justinus Historicus²⁷⁵
31. Marci Julii Ciceronis²⁷⁶
32. Przykłady oo. SStych
33. Zywyoty oo SStych Stare
34. Opera mistica S. Ioannis a Cruce Ords Carm²⁷⁷
35. Compendium Theol: veritatis²⁷⁸

Litera I I I

1. Teatrum Politicum²⁷⁹
2. Onomasticon Romanum²⁸⁰
3. Ioannis Mantuani Carmelt. Liber²⁸¹

²⁷² Prawdopodobnie praca: Gulielmo P e m b e l o, *Enchiridion Oratorium*.

²⁷³ Prawdopodobnie dzieło: *Iusti Lipsii Monita et exempla politica: Libri duo, qui virtutes et vitia principum spectant*; XVI-wiecznego myśliciela Justysa Lipsiusa.

²⁷⁴ Stanisław Herakliusz L u b o m i r s k i, *De vanitate Consiliorum liber unus in quo vanitas et veritas rerum humanarum politicis et moralibus rationibus clare demonstratur et dialogice exhibetur, sed et multa hic inde hodiernum Poloniae statum concernentia inseruntur*. Jest to dialog polityczny o rozkładzie Rzeczypospolitej, opublikowany w 1699 r. przez Stanisława Herakliusza Lubomirskiego (ok. 1642-1702), marszałka wielkiego koronnego, pisarza politycznego, poety i dramaturga. Zob. K. M a t w i j o w s k i, W. R o s z k o w s k a, *Lubomirski Stanisław Herakliusz*, [w:] *PSB*, t. XVIII (1973), s. 45-50.

²⁷⁵ Zapewne dzieło rzymskiego historyka: Marcus Iunianus I u s t i n u s, *Epitoma historiarum philippicarum Pompei Trogi*.

²⁷⁶ *Zebrane dzieła C y c e r o n a*. Być może: *M. Tullii Ciceronis opera omnia quae extant a dionys lambino monstroliensi ex codicibus manuscriptis emendata*.

²⁷⁷ Jan od Krzyża (1542-1591) był reformatorem Zakonu Karmelitów, obok św. Teresy domagali się zaostrzenia reguły, przez co doszło do rozłamu i powstał Zakon Karmelitów Bosych. Doktor kościoła, autor wielu istotnych dzieł poświęconych mistyce, duchowości. Por. *John of The Cross, St.*, [w:] *ODCC*, s. 747.

²⁷⁸ Jest to praca: *Compendium theologiae veritatis* autorstwa Alberta Wielkiego, lub też kardynała Hugona z Sancto Caro.

²⁷⁹ Prawdopodobnie jest to praca: Ambroży M a r l i a n i, *Theatrum politicum in quo, quid agendum sit a principe, et quid cavendum, accurate praescribitur*; lub praca: Francisco Neumayr, *Theatrum politicum: sive, tragoediae ad commendationem virtutis et vitiorum detestationem olim ludis autumnalibus*.

²⁸⁰ Być może: Felice F e l i c i o: *Onomasticum romanum*.

4. Axiomata Sae et verae Philosopohiae²⁸²
5. Parnassus Bicollis²⁸³
6. Sententiae et Exempla²⁸⁴
7. Orator Extemporaneus²⁸⁵
8. 1wsze Pole Kaznodziey albo kazania o S. Janie Nep
9. Lusur Poetici²⁸⁶
10. Arithmetica Latina²⁸⁷
11. 7 Kazań Pokutnych²⁸⁸
12. Officia SSr propria²⁸⁹
13. Obraz prawdziwego Kapłana²⁹⁰
14. Vitae Sanctorum²⁹¹

²⁸¹ Chodzi tutaj o pracę włoskiego reformatora Zakonu Karmelitów, Jana Baptysty Mantuana.

²⁸² Andrea Rossotti, *Axiomata sacrae et verae philosophiae diuinae scripturae, Sanctorum Patrum sententiis*.

²⁸³ Być może jest to praca: Władysław K o s s o w s k i, *Parnassus bicollis in Bungen-sibus erectus petris victricibus prope veris primitias reflorescens laureis, geminorum martyrum Iaponensium, Ioram I eiusq. filii*³³⁴*uite*³³⁴*isa pro orthodoxa fide Sanguinis hypocrena irrigatus*; lub też praca: Nicolas Nomeseius, *Parnassus bicollis*.

²⁸⁴ Zapewne jest to praca: Andre E b o r e n s e, *Sententiae et exempla*.

²⁸⁵ Być może jest to praca: Michał R a d a u, *Orator extemporaneus, seu artis oratoriae breuiarium bipartitum, cuius prior pars precepta continet generalia, posterior praxin ostendit in triplici di cendi genere, praesertim demonstrativo, nec non supellectilem oratoriam, sententias, historias, apophthegmata hieroglyfica suppeditat*.

²⁸⁶ Być może jest to ta sama praca co wyżej, litera H, poz. 9. Prac o podobnym tytule powstało jednak więcej, na przykład: Joannis Mariae C a s i n i, *Lusus poetici*.

²⁸⁷ Być może praca greckiego matematyka, żyjącego w III w. w Aleksandrii: D i o p h a n - t u s, *Arithmetica*.

²⁸⁸ Prawdopodobnie jest to praca: Antoni Kornel Pr z e d w o j e w s k i, *Siedem kazań pokutnych, które też zamiast rozmyślenia na siedem dni tygodniowych przydatne być mogą*.

²⁸⁹ Być może: Stanisław S o k o ł o w s k i, *Officia Propria SS. Patronorum Regni Poloniae*, ale i razem w tym jednym tomie wydane *Officia Propria SS. Patronorum Regni Sveciae. Ex vetustis breuariis eiusdem Regni deprompta: ad instantiam serenissimi Sigismundi III. Sveciae et Poloniae Regis*. Autorem drugiego z tych dzieł prawdopodobnie nie jest Sokołowski. Prac o podobnym tytule jest jednak więcej, między innymi: Laurentius Perowicz, *Officia Sanctorum propria Sanctae Ecclesiae Romanae iuxta decreta summorum pontificum adjunctis lectionibus II et III. Noct. ex Octavario Romano infra Octavas frequentius occurrentes*.

²⁹⁰ Jan Witwicki, *Obraz prawdziwego kapłana w obowiązkach stanu duchownego tak do chwały Boskiej jako i pieczolowania dusz od Boga powierzonych należących*.

²⁹¹ Ciężko określić, które konkretnie jest to dzieło. Może być to na przykład praca: Florian B u j d e c k i, *Vitae sanctorum et sanctarum Ordinis Canonicorum Regola-*

15. Series Sanctor PPrum
16. Swada Polska²⁹²
17. Scrutinium Juris Tomi Tres²⁹³
18. Bibliotheca Historico simbolico Politica Tomi 2²⁹⁴
19. Konstytucye seymu Walnego²⁹⁵
20. Statuta Regni Poloniae²⁹⁶
21. Tractatus de formandis epistlis P. Samul S.P.²⁹⁷
22. Gwiazda Zaranna²⁹⁸
23. Procesus Granitalis Regni Poloniae²⁹⁹

rium, sanctae Hierosolymitanae Ecclesia, custodium sanctissimi sepulchri; lub inny z żywotów świętych, np. Luigi Aloisio Lippomano, Vitae sanctorum patrum, św. Hieronim, Vitae sanctorum patrum.

²⁹² Prawdopodobnie jest to praca: Jan Daneykowicz Ostrowski, *Swada polska i lacińska, albo miscellanea oratorskie, sejmowe, weselne, kancelaryjne, listowne, kaznodziejskie, pogrzebowe, statystyczne, panegiryczne, elogiarne, inskrypcyjne i inne różne, w oboim języku, prozą i wierszem.*

²⁹³ Być może praca: Elias Idliński od Świętego Franciszka, *Scrutinium iuris, in re et ad rem, theologico-iuridicum, iure legali Canonico, civili communi sive Caesareo, municipali Regni Poloniae, M. D. Lithuaniae, Prussiae, Saxoniae, nec non Culmensi etc. Pro utilitate actorum, clientum, advocatorum, notariorum, iudicum tam Ecclesiasticorum, quam saecularium, in septemplici foro, et horum omnium confessoriorum, per probationes theologorum, rationes iuris consultorum, nec non historice per praeiudicata iuridica, concinatum. In sex tomos una cum septemplici indice respective ad sua jura dispositum.*

²⁹⁴ Być może jest to praca: Arnulf Kazimierz Żeglicki, *Bibliotheca Gnomico-Historico-Symbolico-Politica. Tom I* wydany w roku 1742 poświęcony jest księciu Janowi Aleksandrowi Sanguszcze, *tom II* zaś, z 1743, księciu Józefowi Lubomirskiemu.

²⁹⁵ *Nie jest sprecyzowane, z którego sejmu są to konstytucje.*

²⁹⁶ Jan Herbut, *Statuta Regni Poloniae.*

²⁹⁷ Samuel Wysocki od św. Floriana, *Tractatus de formandis epistolis iuxta normam veterum, recentiorumque; Scriptorum oratori polono in supplementum in exemplar polonae iuventutis scholas pias frequentanti sub auspiciatissimo nomine illustrissimi Excellentissimi Domini.* Skrót S.P. oznacza, że Samuel Wysocki należał do zgromadzenia pijarów.

²⁹⁸ Prawdopodobnie praca: Arias Franciszek z Hispali, *Gwiazda zaranna na horyzoncie polskim nowo wschodząca, najbezpieczniejszą drogą prawowierne go chrześcijanina do pożądanego portu szczęśliwej wieczności prowadząca, to jest książka naśladowania życia Maryi Panny; w dziesięciu cnotach ewangelicznych jej upodobanych, przywoicie różnej kondycji stanom, tak duchownym jako i świeckim służąca.*

²⁹⁹ Być może praca: Marcin Paciorowski, *Regula processus granicialis campestres Regni Poloniae. Secundum praxim moderni saeculi ad dislimitanda bona regalia, spiritualia et terrestria. Ad usum publicum. Cum additamento legum et constitutionum Regni.*

24. Medyk Domowy³⁰⁰
25. Miasto Święte seu Życie NMP.³⁰¹
26. Flores Bibliorum³⁰²
27. Prawdy Wieczne³⁰³
28. Zawstydzenie nowych Aryanów³⁰⁴
29. Diva Virgo Cracoviensis³⁰⁵
30. Thesaurus Benedictionum³⁰⁶
31. Gradus ad Atheismum³⁰⁷

Litera L

1. Apparatus Theol: Moralis³⁰⁸
2. Syntaxis Moralis³⁰⁹

³⁰⁰ Prawdopodobnie praca: Samuel Beimler, *Medyk domowy Samuela Beimlera, doktora kurfalskiego i germerheimskiego fizyka. Nauczający domowymi i mało kosztującymi lekarstwami, leczyc choroby i owszem zdrowie zachowywać, wszystkim osobliwie tym potrzebny, którzy od medyków są odlegli; a prędkiego ratunku potrzebujący.*

³⁰¹ Prawdopodobnie praca: Marya a Jesu Agreda, *Miasto święte niedoścignymi tajemnicami ubłogostawione, cud cudów – przepaść las – wszechmocności, mądrości, miłości Boskiej – życie przedziwnej Matki wcielonego Boga Maryi, Królowej naszej, na oświecenie świata, Kościoła Bożego pociechę i całego narodu ludzkiego zbawienie.*

³⁰² Najprawdopodobniej jest to praca: Thomas Hibernicus, *Flores bibliorum sive loci communes omnium fere materialium, ex veteri ac novo Testamento decerpti, alphabetico ordine digesti, ac castigati.*

³⁰³ Zapewne jest to praca: Karol Grzegorz Rosignoli, *Prawdy Wieczne wyrażone w naukach potrzebnych tym osobliwie, co ćwiczenia duchowne albo rekolekcje czynią.*

³⁰⁴ Piotr Skarga, *Zawstydzenie nowych Arianów i wzywanie ich do pokuty i wiary chrześcijańskiej od ks. Piotra Skargi Societatis Iesu; które iż chciał znieść Pan Hieronim Moskorzewski, znowu je wydaje ks. Jan Gurski; z pokazaniem wielkiego niewstydu Ariańskiego, które się tu przyłożyło; jest to przedruk dzieła Piotra Skargi wydanego w 1604 roku: Zawstydzenie Arianów i wzywanie do pokuty i wiary chrześcijańskiej, z załączonym utworem księdza Jana Gurskiego.*

³⁰⁵ Zapewne jest to praca: Mikołaj Grodziński, *Diva Virgo Cracoviensis Carmelitana in arenis seu Violeto. Toto Regno Poloniarum, miraculis celeberrima.*

³⁰⁶ Być może jest to praca: Gelasio de Cilia, *Thesaurus Benedictionum*; lub: Joachimus Fischinganus, *Thesaurus in sacra Divi Benedicti Regula absconditus cum animadversionibus.*

³⁰⁷ Zapewne jest to praca: Georgius Gengel, *Gradus ad atheismum. Primum genus graduum per quos in voraginem atheisticam descenditur, sunt certae peccatorum species. Secundum, Haereses. Tertium demum genus graduum, opiniones quaedam erroneae. De singulis his generibus, separatis.*

³⁰⁸ Być może: Thomas Francois Rotarius, *Apparatus universae theologiae moralis pro examine ad audiendos confessiones a tyronibus sustinendo.*

3. Opera Cycleroni³¹⁰
4. Urbs Jerusalem³¹¹
5. Paraeneses³¹²
6. Miasto Otwarte³¹³
7. Qadriga Sacerdotum³¹⁴
8. Rozaniec N.M.P.³¹⁵
9. Nowenna do S. Kajetana³¹⁶
10. Obrót Całego Roku Kazania³¹⁷
11. Philosophia manuscripta
12. Pradisus Conciones Henrici³¹⁸

³⁰⁹ Zapewne jest to praca: Guilielmus O n s e l i u s, *Syntaxis moralis ad expeditam Verbi Dei tractationem ex variis conceptionibus Sacrae scripturae, ordine Alphabeta concinnata*.

³¹⁰ Patrz wyżej, litera H, poz. 31.

³¹¹ Być może księga zaczynająca się od hymnu *Coelestis Urbs Jerusalem*, poprawionego przez papieża Urbana VIII.

³¹² Być może jest to praca: Joost de D a m h o u d e r e, *Paraeneses Christianae, sive loci communes, ad religionem et pietatem christianam pertinentes, ex utroque testamento desumpti, variis, iisque elegantissimis Opusculis, tam moralibus, quam politicis, ad omnium cuiuscunque status hominum captum accomodis, tractati: quorum feriem paginae sequentes indicant*; lub też: Joannes Evangelista Rottner, *Paraeneses Mariana, id est: allocutiones exhortatoriae, ad religiosos sodales Coetus Mariani, institui ab alma Congregatione Benedictino-Bavarica sub titulo B.V.Mariae sine labe Conceptae, in iclyto studio communi habitae*.

³¹³ Michał O l s z e w s k i, *Miasto uspokojenia serc ludzkich, sfatygowanych w drogach niespokojnego świata; dla ukontentowania dusz ludzkich otwarte, albo medytacje, na każdy dzień całego roku*.

³¹⁴ Prawdopodobnie jest to jedno z wydań pracy: Michał R y c h a l s k i, *Quadriga sacerdotum ad Coelum, sive praedestinatio sacerdotalis per quatuor novissima jugiter expensa*.

³¹⁵ Być może jest to praca: Wespazjan K o c h o w s k i, *Różaniec Najświętszej P. Maryi. Według zwyczaju kaznodziejskiego rytmem polskim wyrażony*; może być też zwykły modlitewnik różańcowy.

³¹⁶ Prawdopodobnie: *Nowenna do Świętego Kajetana providencji Boskiej Patrona w każdych potrzebach ludzkich, osobliwego przeciwko plagom Boskim doświadczonego; którego nabożeństwa sam Kajetan Święty, pokazawszy się różnym osobom, nauczył*; tłumaczona z włoskiego na polski i drukowana od 1723 w Krakowie.

³¹⁷ Najprawdopodobniej jest to praca: Rajmund C z a s z y Ń s k i, *Obrót całego roku kazaniami niedzielnymi ku wieczności skierowany w prześwietnej Kolegiacie Łowickiej przy frekwencji godnego auditora kaznodziejskim stylem remonstrowany, Jaśnie Oświeconemu Książęciu Jegomości Krzysztofowi Antoniemu na Słupowie Szembekowi, arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego*.

13. Conciones Costeri³¹⁹
14. Nowenna do SS. AA. Piotra y Pawła³²⁰
15. Farragines Actionum³²¹
16. Anatomia Rzeczy Pospolitey³²²
17. Kronika Pruska³²³
18. Regula Processus Granicialis³²⁴
19. Polak Sensat w Liście³²⁵
20. Fabii Quintiliani³²⁶
21. Mowy Seymowe³²⁷
22. Historyk o Schizmie Angielskiej³²⁸
23. Balthasari Gratiani³²⁹

³¹⁸ Być może jest to praca: Diego de la Vega, *Paradisus gloriae sanctorum: eorumque triumphus, conciones et exercitia pia super festa totius anni: opus novum, multiplici eruditione resertium, in quo de eximiis sanctorum meritis luculenter agiter*, którą z języka hiszpańskiego na łaciński przełożył Henricus Paladinus.

³¹⁹ Najprawdopodobniej cykl prac: Francisci Costeri, *Conciones in evangelia*.

³²⁰ Prawdopodobnie jest to praca: Antoni Erazm Wołłowicz, *Nowenna, czyli wigilia do świętych Piotra i Pawła Apostołów*.

³²¹ Być może jest to: Joannes Cervus Tucholiensis, *Farragines actionum iuris civilis et provincialis Saxonici, Municipalisque, Maydeburgensis, libri septem*.

³²² Zapewne jest to praca: Stefan Garczyński, *Anatomia Rzeczypospolitej-Polskiej synom ojczyzny ku przestrodze i poprawie tego co z kluby wypadło, mianowicie o sposobach: zamnożenia Polskę ludem pospolitym, konserwowania dziatwy wiejskiej przez niedostatek i niewygody marnie ginącej i wprowadzenia handlów i manufaktur zagranicznych*.

³²³ Być może *Cronica und Beschreibung allerlustlichen, nutzlichen und wahren Historien des namkundigen Landes zu Preussen*. napisana w latach 1510-1530 przez Szymona Grunau (zm. ok. 1531). Dzieło dominikanina uważane jest za pierwszą spisana historię Prus. Por. K. Górski, *Grunau Szymon*, [w:] *PSB*, t. IX (1960), s. 30.

³²⁴ Zapewne jest to praca: Martinus Paciorowski, *Regula Processus Granicialis campestris Regni Poloniae secundum praxim moderni saeculi ad dislimitanda bona regalia spiritualia et terrestria. Ad usum publicum*.

³²⁵ Wojciech Bystrzowski, *Polak sensat w liście, w komplemencie polityk, humanista w dyskursie, w mowach statysta, na przykład dany szkolnej młodzie*.

³²⁶ Marcus Fabius Quintilianus (Kwintylijan), to jeden z bardziej znanych rzymskich retorów żyjących w pierwszym wieku naszej ery. Jego najważniejsze dzieło to dwunastotomowy podręcznik retoryki, *Institutionis oratoriae libri XII*.

³²⁷ Może tutaj chodzić o jedno z wydań pracy: Andrzej Chryzostom Załuski, *Mowy sejmowe Jaśnie Oświeconego Książęcia Biskupa Warmińskiego Andrzeja Chryzostoma, na Załuskach i Błędowie Załuskiego Kanclerza Wielkiego Koronnego przy publicznych ojczyzny obrzędach miane*.

³²⁸ Zapewne jest to praca: Mikołaj Sander, *Historia o schizmie albo odszczepieństwie angielskim*.

24. Armamentarium Polonia³³⁰
25. Compendium Lekarstw Końskich³³¹
26. Scientia artium militarium³³²
27. Sidera Eloquentiae³³³
28. Jus Terrestrę³³⁴
29. Forteca Monarchow Polskich³³⁵
30. Ciceronis Orationes³³⁶

³²⁹ Jedno z dzieł Baltazara Gracjana, pochodzącego z Aragonii siedemnastowiecznego pisarza. Być może jest to jego najbardziej znane dzieło: *Oráculo manual y arte de prudencia*; tłumaczone wielokrotnie na język polski i bardziej znane pod tytułem: *Brewiarz dyplomatyczny*.

³³⁰ Prawdopodobnie jest to praca: Gabryel R z ą c z y ń s k i, *Armamentarium Regni Poloniae seu gentilitia nobilitatis Lechicae, magna. Ducatus Lituaniae arma; olim majorum virtute, sanguine, meritis, gloria, comparata. Nunc vetustissimorum poetarum fragmentis, panegyricae inserendis materiae, adornata*. Jest to trzecie wydanie pracy: *Gemmae antiquiorum quinquaginta et trium poetarum, stemmatibus Polonorum omnibus*.

³³¹ Zapewne jest to praca: *Compendium lekarstw końskich na rozmaite ichże choroby i przypadki, także poznanie lat i obierania onychże wielce służące. Przy tym przydane są lekarstwa bydłu choremu, tak rogatemu, jako też i mniejszemu: i onegoż rozoznania, lat z informacją osobliwą, obierania i skupowania innych atrybutów: Gospodarzom zaś w sianiu, szczepieniu i uznaniu gruntów, nauka i informacja: z ksiąg Piotra Krescencjusza i z różnych autorów zebrane. Ku wygodzie gospodarskiej do druku podane*.

³³² Zapewne jest to jedno z wydań pracy: Ignacy B o g a t k o, *Scientia artium militarium architecturarum pyrotechnicam, tacticam, polemicam, perspectivam complectens, sive lectiones mathematicae in celsissimi principis Janussii Sanguszko Lubartowicz Ensiferi Magni Ducatus Lithuaniae, Ordinati Ostrogiensis, Comitis in Wisznic, Tarnów et Jarosław, obsequium*.

³³³ Być może jest to: Jan Damascen K a l i ń s k i, *Atomii minores in sidera eloquentiae accensi, primo prima principia lucubrationis oratoriae, sub auspiciis*. Może tutaj chodzić tylko o drugi tom pracy zatytułowany: *Sidera eloquentiae e minoribus Atomis primo primoru principioru oratoriae lucubrationis producta sive Praxes variae honori*.

³³⁴ Najprawdopodobniej jest to praca: *Jus Terrestrę nobilitatis Prussiae correctum Anno Domini MDXCVIII*.

³³⁵ Piotr Hiacynt P r u s z c z, *Forteca monarchów i całego Królestwa Polskiego duchowna, z Żywotów Świętych tak już kanonizowanych i beatyfikowanych, jako też świątobliwie żyjących patronów polskich, Także z obrazów Chrystusa Pana i Matki Jego Przenajświętszej (o których w drugiej księdze) w ojczyźnie naszej cudami wielkimi*. Piotr Hiacynt Pruszcz (1605- ok. 1667), mieszkający w Krakowie autor opisu tego miasta oraz kilku pism religijnych, w tym *Forteca...* Zob. M. R o ż e k, *Pruszcz Piotr Jacek (Hiacynt)*, [w:] *PSB*, t. XXVIII (1984), s. 599-600.

³³⁶ Mowy Cyserona. Może być to na przykład wydanie: Andrzej Patrycy N i d e c k i, *Notae in duas M. Tullii Ciceronis orationes*; lub Adam R o m e r z e S t ę ż y c y,

31. Breviarium Flavii Eutropii³³⁷
32. Informacya Matematyczna Duplicos³³⁸
33. Majestas et Pietas Austriaca et Panegirus³³⁹
34. Męka y Śmierć P. I. P Rubczyński³⁴⁰
35. Philosophiae P. Buchon. Tomi 4.³⁴¹
36. Głos Pana Kruszącego Cedry P Rubczyn³⁴²
37. Vir Consilii³⁴³
38. Bibliotheca³⁴⁴

M. Tullii Ciceronis Orationes: Pro lege Manilia; Pro S. Roscio; Catilinae quatuor; Antequam iret in exilium; Post reditum in Senatu; Nona Philippica; Pro Marco Marcello.

³³⁷ Zapewne jest to praca: Flavius Eutropius, *Breviarium historiae romanae observationibus, indice latinitatis, et geographiae exornatum, pro usu studiosae iuventutis.*

³³⁸ Być może praca: Wojciech Bystrzonoński, *Informacya matematyczna, rozumnie ciekawego Polaka świat cały, niebo i ziemię i co na nich jest, w trudnych kwestiach i praktyce, jemuż ułatwiająca.* Jedna z pierwszych polskich encyklopedii, o dwa lata poprzedzająca *Nowe Ateny* Benedykta Chmielowskiego. Zob. J. Okoń, *Kompendium – czy tylko wiedzy? Wstęp do typologii gatunku*, [w:] *Staropolskie kompendia wiedzy*, red. I. M. Dacka - Górzyska, J. Partyka, Warszawa 2009, s. 27.

³³⁹ Być może jest to praca: Reginaldus Illicz, *Majestas et pietas austriaca de amplitudine contendens Serenissimae potentissimae invictissimaeque Principi ac Dominae ac Dominae M. Josephae Dei gratia Poloniarum Reginae Orthodoxae Magnae Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Voliniae, Podoliae, Podlachiae, Smolensciae, Severiae, Czernichoviae etc. S. R. J. Principi Electrici Saxoniae, Archiduci Austriae etc. etc. etc. Augustissimi Imperatoris Josephi filiae piae, felici, pacificae, fundatrici beneficentissimae Dominae D. longe clementissimae insita oratione panegyrica celebrata.*

³⁴⁰ Marcin Rubczyński, *Męka i śmierć P. N. Jezusa Chrystusa na czterdzieści medytacji podzielona a dla wygodniejszego rozmyślających używania pobudkami do różnych cnót, pożytkami zbawiennymi, wiadomościami, i historiami z wielu poważnych Kościoła Świętego pisarzów zebranymi zachęcona i do świętobliwej uwagi, chrześcijańskiej pobożności.* Marcin Rubczyński pełnił funkcję prowincjała prowincji ruskiej zakonu w latach 1754-1758, a w latach 1761-1764 był przeorem w Horodyszczach. Autor prac ascetycznych i ćwiczeń duchowych. Zob. W. Kolałk, *Rubczyński Marcin*, [w:] *PSB*, t. XXXII (1989), s. 561-562.

³⁴¹ Zapewne jest to praca: Gaspar Buchon, *Philosophia ad morem gymnasiarum, finemque accommodata.*

³⁴² Marcin Rubczyński, *Głos Pana kruszącego cedry libańskie albo rekolekcje osobom zakonnym służące w których obowiązki życia zakonnego, do uwagi i powinno zachowania podają się, na dni ośm podzielone i wydane.*

³⁴³ *Jest to najprawdopodobniej praca: Andrzej Maksymilian Fredro, Vir Consilii monitis ethicorum nec non prudentiae civilis: Praeludente apparatus oratorii copia ad civiliter dicendum.*

39. Kazania N.M.P. Koronacy Sokalskiej³⁴⁵
40. Litera Pastoralis³⁴⁶
41. Exercitatis Linguae Latinae³⁴⁷
42. Conciones Cuiusae sine ppio et fine
43. Lezzana de Reformat. Regularium³⁴⁸

Libri in refectorio

1. Kazania Niedzielne y Świętalne P. Birkowski³⁴⁹
2. Zywoty SS. Panskich Nowe³⁵⁰
3. Caeremoniale Ords Nri³⁵¹
4. Tomasz A Kempis Polski w chorze³⁵²
5. Breviarz Stary
6. Zywot S. Magdaleny de Pazzis³⁵³

³⁴⁴ Ciężko stwierdzić, o jakie konkretnie dzieło tutaj chodzi. Może być to np.: *Bibliotheca historico-philologico-theologica*; Arnolf Kazimierz Żeglicki, *Bibliotheca Sanctorum, seu pars septima bibliothecae moralis, laudes Sanctorum qui festis solennibus hoc in Regno coluntur, ac quorundam patriarcharum ordinum, cum succincta eorum vitae enarratione, et argumentis panegyricis complectens*; lub też jedno z licznych innych dzieł o podobnym tytule.

³⁴⁵ Być może jest to jedna z wymienionych prac: *Kazanie na koronację obrazu N.M.P. Sokalskiej*; Stefan Puzyna, *Kazanie podczas koronacji obrazu w Sokalu*.

³⁴⁶ Zapewne praca: Stefan Bogusław Rupniewski, *Litera pastoralis, alias Instructio seu Monita paterna ad clerum et populum sibi commissum*.

³⁴⁷ Popularna książka wydana w 1539 roku, *Exercitatis linguae latinae*.

³⁴⁸ Jean Baptista de Lezana to jeden z najwybitniejszych pisarzy karmelitańskich. Tworzył on w XVII wieku prace z zakresu historii, ale też i teologii.

³⁴⁹ Najprawdopodobniej jest to praca: Fabian Birkowski, *Kazania na niedziele i święta doroczne*. Fabian Birkowski (1566-1636) to kaznodzieja z zakonu dominikanów, doktor teologii, uważany za następcę Piotra Skragi i swojego czasu był równie popularny i poważany w całym kraju. Zob. M. Dynowska, *Birkowski Fabian*, [w:] *PSB*, t. II (1936), s. 104-105.

³⁵⁰ Zapewne praca: Piotr Skarga, *Żyoty Świętych Pańskich*. Piotr Skarga (1536-1612) jezuita, nadworny kaznodzieja Zygmunta III, pierwszy rektor Akademii Wileńskiej w latach 1579-1584, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiej kontrreformacji. Zob. J. Tażbir, *Skarga Piotr*, [w:] *PSB*, t. XXXVIII (1997), s. 35-43.

³⁵¹ Ceremoniał karmelitański.

³⁵² Patrz wyżej, litera E, poz. 16. Polskie tłumaczenie pracy opatrzone jest tytułem *O naśladowaniu Chrystusa*.

³⁵³ Powstało wiele życiorysów św. Magdaleny de Pazzis. Są to na przykład: Wojciech Czepiel, *Vita, miracula et transitus B. Mariae Magdalenaе de Pazzi*; Patricio a Santo Jacobo, *Vita Seraphicae Virginis S. Mariae Magdalene de Pazzi Flo-*

Libri absq litera

1. Firmament Prawdy³⁵⁴
2. Wspaniałość czystych Cnot³⁵⁵
3. Herbarz pisany³⁵⁶
4. Concio P. Hynek³⁵⁷
5. Vita Gesta et Miracula B. Esaiiae Poloni³⁵⁸
6. Flores Doctorum³⁵⁹
7. Rhetorica Manuscripta³⁶⁰

rentinae ordinis Carmelitarum, Antiquae Observantiae Regularis; czy Jean Baptista de Lezana, *Vida de Santa Maria Magdalena de Pazis*.

³⁵⁴ Najprawdopodobniej praca: Józef K a r p, *Firmament prawdy trzema gwiazdami rozumy dysydentów oświecający, to jest nauka katolicka o wzywaniu Świętych, o modlitwie za umarłych i o czyszczeniu, z nauką ksiąg symbolicznych Kościoła Luterskiego i najprzedniejszych jego nauczycieli* znieśiona, przełożona przez Jana Antoniego Poszackowskiego; lub też praca: Tobiasz A r e n d t, *Firmament prawdy według Apostoła 1*.

³⁵⁵ Być może jest to praca: Wojciech T e m e z w a r y, *Wspaniałość czystych cnot przy złożeniu ciała świętej pamięci wielmożnego Jmci Pana Antoniego Ambrożego Berlicza na Strutyń, strutyńskiego starosty horodelskiego, generalnego pisarza i pułkownika wojsk koronnych. Die 21. Augusti zmarłego, w Kościele WW. OO. Dominikanow na Rusi w Podkamieniu*.

³⁵⁶ Może być to herbarz jako księga heraldyczna. Niewiele takich zostało spisane przed 1772 rokiem, m. in.: Stanisław D u Ń c z e w s k i, *Herbarz wielu domów korony polskiej i W. X. Litewskiego, dla niepełnego opisanie, albo opuszczenia, i wielu odmienności nieprzywoitych, za dawnych i późniejszych autorów, herby z rodowitością wyrażających, nie mało dotąd ukrzywdzonych, zebraniem wielu familii we dwa tomy, częściami rzeczony*, czy Bartosz P a p r o c k i, *Herby rycerstwa polskiego oraz Herby miast polskich*. Może być to jednak także spw. ziół np.: Marcin z U r z ę d o w a, *Herbarz polski, to jest o przyrodzeniu ziół i drzew rozmaitych i innych rzeczy do lekarstw należących, księgi dwie*; Marcin S i e n n i k, *Herbarz, to jest ziół tutecznych, postronnych i zamorskich opisanie, co za moc mają, a jako ich używać tak ku postrzeżeniu zdrowia ludzkiego, jako ku uzdrowieniu rozmaitych chorób, teraz nowo wedle herbarzów dzisiejszego wieku i innych zacnych medyków poprawiony*.

³⁵⁷ Być może jest to praca: Rajmund H y n e k, *Kazanie na wroczyśćość znalezienia krzyża pańskiego przy założeniu kamienia na kościół i przy 40-to godzinnym nabożeństwie na honor Najświętszego Sakramentu na Kalwarii pod Pasławem u XX. Franciszkanów*.

³⁵⁸ Zapewne jest to dzieło hagiograficzne: Marcin B a r o n i u s, *Vita, gesta et miracula Beati Esaiiae poloni cracoviensis doctoris, Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, Casimiriae ad Cracoviam in templo S. Catharinae Tumulati. Opisuje ono żywot Izajasza Bonera (zm. 1471), świętego augustianina, teologa, wykładowcy na Uniwersytecie Krakowskim*. Zob. T. G l e m m a, *Boner Izajasz*, [w:] PSB, t. II (1936), s. 296.

³⁵⁹ Zapewne jest to dzieło: Thomas H i b e r n i c u s, *Flores doctorum, pene omnium, tam graecorum, quam latinorum, qui tum in theologia, tum in philosophia, hactenus claruerunt*.

8. Justi Saubell sine principio et fine
9. S. Petri de Alcantara sine ppio et fine³⁶¹
10. Officia SSr propria³⁶²
11. Martyrologium³⁶³
12. Abrys Koronacyi N.M.P. Łuckiey³⁶⁴
13. Obserwacye dla Objasnienia Kotrowersyi Ksiąg 2³⁶⁵
14. Liber sup Evangelia Polonicus M prohibitus³⁶⁶
15. Liber Latinus in Folio M prohibitus
16. Evanielior Libellus Germanicus
17. Legis Municipalis Provae Nae³⁶⁷
18. Inwentarzow Starych 4.
19. Książka Cięka Duza w ktorey opisanie Fundusza

³⁶⁰ Patrz wyżej, litera H, poz. 5.

³⁶¹ Najprawdopodobniej jedno z dzieł, które stworzył hiszpański karmelita, Petrus de Alcantara. Może też chodzić tu o jego biografię: Franciscus Mar ch e s e, *Vita S. Petri de Alcantara*. Dopisek sine p[ri]ncipio et fine oznacza, że brak pierwszej i ostatniej części dzieła.

³⁶² Patrz wyżej, litera III, poz. 12.

³⁶³ Martyrologium to katalog świętych Kościoła. Pracą tego typu jest na przykład: Cesare B a r o n i o, *Martyrologium Romanum, Gregorii XIII*. W polskim tłumaczeniu: *Martyrologium kościoła rzymskiego, za rozkazem i powagą Grzegorza XIII i Klemensa X wydane, to jest poczet albo dziennik męczenników i innych wszelakich Świętych, w którym się opisuje którego wieku, którego dnia, na którym miejscu i jako który szedł z tego świata na żywot wieczny. Na każdy dzień przez cały rok podług nowego kalendarza rozpisany, z przydatkiem Świętych tych, którzy nowo do tego Martyrologium przybyli*.

³⁶⁴ Możliwe, że jest to praca: C z e l e j o w s k i Tomasz, *Abrys koronacji Najświętszej niebia i ziemi Królowej w obrazie od Ojca Świętego Klemensa VIII. JW. JX. Bernardowi Maciejowskiemu biskupowi na ten czas Łuckiemu ofiarowanym, a do kościoła WW. OO. Dominikanów w stołecznym mieście, prześwietnego Wdztwa Wołyńskiego Łucku przez niegoż oddanym, więcej jak od 150 lat, aż dotychczas, cudami i osobliwymi łaskami wstawionym, koroną od Ojca Św. Benedykta XIV. konferowaną, przez JW. JX. Franciszka Kobielskiego biskupa Łuckiego, roku 1749. dnia 8. miesiąca wrześniea uwieńczonym, racjami czczenia Obrazów świętych cudami, z relacją całego aktu, a na końcu moralną admonicją iluminowany*.

³⁶⁵ Zapewne jest to praca: Dymitr Franciszek K o l a, *Obserwacje dla objaśnienia kontrowersji de evocationibus inter statum spirituale et saeculare zachodzących, z okazji manifestów, pozwów i rożnych skryptów w tym czasie in publicum wyszłych, a mianowicie memoriału na przeszle sejmiki przedsejmowe rozeslanego z praw koronnych zebrane*.

³⁶⁶ Zapewne jedno z tłumaczeń ewangelii na język polski zabronione przez kościół.

³⁶⁷ Być może jest to praca: Bernard B a r i l e, *De potestate legis municipalis in advenas et indigenas Tractatus gemina disquisitione bipertitus; ex pontificum sanctionibus, Conciliorum sanctis*.

20. Grammatica Graeca et Latina Simul.
21. Scintillae Divini Amoris³⁶⁸
22. Książek do Nabożeństwa 3.
23. Mercure Liber Gallices³⁶⁹
24. Officia: Item Libri devotioni Inserventes 3.

KONWENT

Konwent murowany, w dwie kondygnacje skończony, w nim zegar tarczowy z dzwonkiem. Na niższym korytarzu jest adornament konwentu: malowanie i różne obrazy w ramach złożonych i malowanych. Na wyższym jest adornowany mapami, których 67 i obrazami dużymi w ramach złożonych których 7. Cele wszystkie jak na dole, tak i na górze z zamkami.

Amunicje Klasztorne

Armatek spiżowych z herbami Ords, tudzież w jednym kompartymencie³⁷⁰ i świeckimi łożisk ze Ślepowronem literami FPPAC 4, na lawetach malowanych i okowanych przy których kołach woniasto z bukszami³⁷¹, rychwami³⁷² i lonami³⁷³ do zatykania osi. Hakowni³⁷⁴ na lawecie 3 wielkich, w której lawecie skrzynka z zamknięciem do konserwowania prochu. W niej szufla żelazna do sypiania prochu w armatki, miarka spiżowa, stempel żelazny do nabijania,

³⁶⁸ Być może jest to praca: Pierre Doré, *Scintillae divini amoris, hoc est fabrile Redemptoris nostri exercitium, nova ac praesentissima subministrans sulphurata quibus Divini amoris ignis in cordibus nostris indubitanter excitatur.*

³⁶⁹ Być może jest to praca: Jacques G o d e f r o y, *Le Mercure Jesuite. Ou, recueil des pieces, concernant le Progrés des Iesuites, leurs Escrits et Differents;* lub też wielotomowe dzieło: *Le Mercure françois, ou la suite de l'histoire de la paix.*

³⁷⁰ Różne wycięcia boków tarczy na herbie, dodawane przy przejściu ze stanu mieszczkańskiego do szlacheckiego. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 420; *Kompartyment*, [w:] *SJP*, t. II (1902), s. 425.

³⁷¹ Buks – rura żelazna albo spiżowa wewnątrz piasty. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 195.

³⁷² Opaska żelazna. Zob. *Refa*, [w:] *SJP*, t. V (1912), s. 494.

³⁷³ Lon – pręcik do zatykania kół u wozu. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 657.

³⁷⁴ Hakownica – rodzaj strzelby długiej osadzonej na kłocu drewnianym. Tamże, t. II (1856), s. 167.

łyżka latercynowa, formy na kule, graycary³⁷⁵ do wychędożenia hakowni, te od Moskalów są zabrane.

Moździerzaków większych 6 a rozerwany 1. Moździerzaków mniejszych 4.

Refektarz letni

Malowany ab intra, różnemi obrazami adornowany. Jest w nim lustrow kryształowych, per partes wyzłacanych, na taśmach jedwabnych czerwonych, z kutasami u góry takimież 4. W tym refektarzu jest firanek płótna ołęderskiego z falbankami 10, do każdej firanki sznurów nicianych białych po 2, więc do wszystkich jest 20, do tych sznurów i firanek należy kutasów po 7, co ze wszystkim czyni 70. Obrusów nowych w[ielkich]. podgórskich 2. Item obrusów 9. Item obrusów mniejszych 4. Serwet nowych 53. Item serwet 14.

Noże, widelce, łyżki, farfurki, szkło et c[etera]

Taca cynowa 1.

Farfurek³⁷⁶ 23.

Łyżek cynowych 14.

Solniczek białych 8.

Karafinek³⁷⁷ 4.

Koszyk na łyżki, noże i widelce 1.

Solniczek kryształowych 2.

Szklanek białych 46.

Fłaszek białych 38.

Kieliszków kolejnych 26.

Kieliszków mniejszych 71.

Karafinek białych 6.

Refektarz zimowy

W nim jest stołów 4 i ławki, portretów 5, obrazów 4. W kredensie szafa malowana z kluczykiem. Szafka na książki 1 i ławka dla czytającego do stołu. Łyżek cynowych 3, blaszanych 16.

³⁷⁵ Pręt żelazny do czyszczenia lufy oraz wyciągania rzeczy w niej uwieczonych. Zob. tamże, t. II (1856), s. 116.

³⁷⁶ Talerze z materiału gorszego od porcelany, ale lepsze od pospolitych. Tamże, t. I (1854), s. 644.

³⁷⁷ Mała karafka, butelka ze szklaną szyjką. Tamże, t. II (1856), s. 315.

Nożów par 18, kuflów miedzianych pobielanych 20.
Kufelków glinianych poliwaných na miód 24. Kropielniczka cynowa 1.
Solniczka kryształowa 1. Miednica pobielana 1. Lichtarzów cynowych 3.

Kuchnia

Waz z nakrywkami 3, pod nie blatów 3.
Łyżek do rozdawania potraw 2, a złamana 1.
Mis obręczowych cynowych 2. Mis płytkich cyn[owych]. 3.
Półmisków cynowych 10, a stopiony 1.
Przystawek cynowych 40. Talerzy cynowych 19. Item nowych 7.
Talerzy glinianych 20. Starych talerzy glinian[ych]. 6. Item takichże nowych tuzinów 4.
Salatyrek³⁷⁸ cynowych 4. Miseczek obręczowych 4. Beczek do wożenia wszystko 2.

Miedź kuchenna

Rondlów tak nowych jako i starych ze wszystkim 10.
Deków³⁷⁹ żelaznych 4.
Łyżka miedziana zepsuta 1.
Łyżek żelaznych nowych 2.
Patelni żelaznych nowych 4.
Formek głębokich 2.
Formek melonowych 3.
Formek płytkich 5.
Antepecików 10.
Durszlak miedziany 1.
Patelnia zepsuta żelazna 1.
Moździerz³⁸⁰ spiżowy - z tłuczkiem żelaznym 1.
Tarka do tarcia chleba, chrzanu etc blaszana 1.
Rożnów do grajcara 2.
Rożnów z korbą 2.
Rusztów starych 3.

³⁷⁸ Salaterka – naczynie stołowe głębsze niż talerz, do podawania na stół sałaty, jarzyn, owoców i potraw. *Salaterka*, [w:] *SJP PWN*, t. VIII (1966), s. 18.

³⁷⁹ Dek – przykrywka, nakrywka. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 422.

³⁸⁰ Moździerz – naczynie, kamienne, żelazne, mosiężne, porcelanowe do tłumaczenia, miażdżenia. *Moździerz*, [w:] *SJP*, t. II (1902), s. 1053.

Brytwan³⁸¹ żelaznych 2.
Tasak zepsuty 1.
Kocioł wielki 1.
Kociołek mniejszy albo saganek 1.
Topór.
Wilków³⁸² żelaznych z drągami 2.
Koziołek żelazny z trzema rogami 1.
Tablica z kotłem do wydawania porcji 1.
Stolnic 3.
Stolnica do robienia ciasta 1.
Cebrzyk³⁸³ 1.
Sit 2.
Pszetak³⁸⁴ 1.
Kółko mosiężne do ciast 1.
Walek do robienia ciast 1.
Dziza³⁸⁵ do robienia chleba 1.
W szafarni³⁸⁶ sypanek 7.
Bodni³⁸⁷ 4.
Wanienka do robienia Suzi 1.
Kadłubów jardynnych 6.

Szpiklerz horodyski

Sypań wielkich na legominę³⁸⁸ 3.
Sypanek mniejszych różnych 6.
Młynek do zboża 1.
Czetweryk³⁸⁹ do mierzenia zboża 1.

³⁸¹ Kuchenne naczynie żelazne do pieczenia mięsa. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 180.

³⁸² Wilk – podstawka żelazna w kuchniach używana w kuchniach, na których układają drwa, wspierają rożen. *Wilk*, [w:] *SJP*, t. VII (1919), s. 610-611.

³⁸³ Duże naczynie drewniane do noszenia wody lub trunków. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 221.

³⁸⁴ Sito druciane z większymi otworami. Zob. tamże, t. IV (1858), s. 598.

³⁸⁵ Naczynie bednarskie do robienia ciasta. Zob. tamże, t. I (1854), s. 614.

³⁸⁶ Inaczej spiżarnia. Zob. tamże, t. V (1859), s. 544.

³⁸⁷ Duża beczka drewniana z zamykanym wiekiem. Por. *Bodnia*, [w:] *SJP PWN*, t. I (1958), s. 589.

³⁸⁸ Różne znaczenia, m.in. warzywa, zioła ogrodowe kuchenne. W tym kontekście zapewne jako krupy zboża. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 612.

Półkorzec³⁹⁰ do miary 1.
 Ćwierć korca do miary 1.
 Miarka 1.
 Garniec blaszany 1.
 Kwarta blaszana 1.
 Szala drewniana do wagi 1.

Pasieka

Ulów z pszczołami w pasiece horodyskiej 140.
 Ulów próżnych i zgniłych co niemiara.

Obora horodyska

1. Krowa siwa, pod nią cieliczka siwa 1.
2. Krowa siwo gniada, pod nią cieliczka gniada 1.
3. Krowa płowa, pod nią byczek ryży 1.
4. Krowa siwa, pod nią byczek płowy 1.
5. Krowa siwa, pod nią cieliczka siwa 1
6. Krowa siwo gniada, pod nią byczek gniady 1.
7. Krowa siwa, na boku biała, pod nią cielica ryża 1.
8. Krowa siwa bez roga, pod nią cielica ryża 1.
9. Krowa siwa, pod nią cielica siwa 1.
10. Krowa siwa łysa, pod nią cielica płowa 1.
11. Krowa siwa, pod nią cielica ryża 1.
12. Krowa siwa bez cielęcia 1.
13. Krowa siwo gniada, goła na boku, pod nią byczek gniady 1.
14. Krowa gniada, rogi w kupie, pod nią cielica gniada 1.
15. Krowa siwa, róg zbity, bez cielęcia 1.
16. Krowa czarna bez cielęcia 1.
17. Krowa płowa, pod nią byczek gniady 1.
18. Krowa ryża, pod nią byczek ryży 1.

³⁸⁹ Miara zboża. Jeden czteryk to siedem garców polskich. Tamże, t. I (1854), s. 374.

³⁹⁰ Korzec to dawna jednostka objętości stosowana głównie do odmierzania zboża. W różnych okresach czasu korzec miał równą wielkość, ale w systemie staropolskim (1764-1719) korzec skarbowy wynosił ok. 120 litrów. Półkorzec wynosiłby więc ok. 60 l. Zob. D. F e m m e, *Jednostki miar. Leksykon*, tłum. B. P i e r z c h a l s k a, Warszawa 2004, s. 126.

19. Krowa ryża, rogi w kupie, pod nią byczek gniady 1.
20. Krowa siwa bez cielęcia 1.
21. Jałówka ryża 1.
22. Jałówka siwa 1.
23. Jałówka siwa 1.
24. Jałówka ryża na zimek 1.
25. Jałówka płowa na zimek 1.
26. Jałówka perysta łysa 1.
27. Jałówka siwo perysta 1.
28. Jałówka ryża na zimek 1.
29. Jałówka siwa 1.
30. Jałówka siwopłowa 1.
31. Jałówka gniada na zimek 1.
32. Jałówka duża 1.
33. Jałówka siwa 1.
34. Jałówka gniada na trzewie 1.
35. Jałówka ryża na zimek 1.
36. Jałówka ryża na zimek 1.
37. Byków siwych 2.
38. Byków perystych 2.
39. Byk gniady 1.
40. Byk ryży 1.
41. Buhaj ryży 1.
42. Owiec z skopami i z młodem jagniętami.
43. Kóz z kozłętami.
44. Wieprzów i świń.

Stado klasztorne w Paszuchach

1. Klacz kasztanowata 1.
2. Klacz z kara gniada 1.
3. Item klacz z kara gniada 1.
4. Klacz kasztanowata 1.
5. Klacz z lisawa kasztanowata 1.
6. Klacz siwo dropiatych 2. Jedna z łoszcycą.
7. Klacz wilczata 1.
8. Klacz gniada chuda z łoszcycą 1.
9. Klacz gniada z łoszcycą 1.

10. Kłacz gniada bez źrebięcia 1.
11. Kłacz dropiata ze źrebięciem 1.
12. Kłacz z kara gniada ze źrebięciem 1.
13. Kłacz gniada bez źrebięcia 1.
14. Żrebica gniada na trzewi: pasze i poszło 1.
15. Żrebców karych na trzeci pasze 2.
16. Żrebiec gniady na czwartą 1.
17. Kłacz kara bez źrebięcia 1.
18. Żrebiec gniady roczniak 1.
19. Żrebica wilczata w roku 1.

FOLWARK horodyski

Folwark ten nowo wybudowany i słomą poszyty.

Maciur starych 3.

Knur 1.

Wieprzków 9.

Świnek młodych 5.

Prosiąt zimowych 5.

Folwark paszucki

Kur inwentarskich z kogutem 13.

Indyków starych 27.

Indorów starych 3.

Indycząt młodych 7.

Gęsi starych 12.

Gęsi młodych 2.

Kaczek młodych 5.

Kaczek starych 6.

Naczynia tegoż folwarku

Kadłubów 5. Beczka z jednym dnem 1. Baryłka 1.

Zolnica do zolenia³⁹¹ chust 1. Cebrzyków małych 3. Ceber wielki 1.

Skopków do dojzenia krów 2. Podstawców 2. Maśnica do robienia masła 1.

³⁹¹ Gotowanie w ługu. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. VI (1860), s. 1135.

Sito stare 1. Rzeszoto³⁹² stare 1. Stół sosnowy 1. Stolik lipowy 1.
 Młynek do młynkowania zboża 1. Ćwierci³⁹³ do miary 2. Półkorce 1.
 Sypań na zboże 4.
 Bodnia 1. Kadłubków małych 2. Biczotka 1. Osnowa na sukno 1.
 Wełny tegorocznej od starych owiec run 50. Od młodych owiec i ja-
 gniąt run 31.
 Soli beczek 5.
 Owiec starych 39. Skopów 2. Baranów 2.
 Jagniąt, baranków, jagniczek 16.
 Kóz starych 21. Kozłów skopów 4. Capów 2.
 Kózek młodych 13. Capków młodych 3 jeden z nich szuty³⁹⁴.
 Świń macior 3. Wieprzów po dwa roki 4.
 Świnek młodych po roku 14. Podświnków młodych 13. Knurków
 po drugim roku 3.
 Knurków małych 3. Świnek małych 4. Wieprzów w sadzie 2.

Browar i Winnica

Najprzód browar nowo murowany, w którym słodownia do robienia
 słođu³⁹⁵ i izba dla piwowara.

1. Do piwa kocioł wielki 1.
2. Kadek piwnych wielkich 2.
3. Koryto do studzenia piwa 1.
4. Koryto spuszczałne 1.
5. Beczek miodowych 11.
6. Beczek piwnych 12.
7. Oksetów³⁹⁶ winnych 6.
8. Kuf gorzałczanych 2.

W winnicy bani do robienia gorzołki 2.

Rur od tych bań 6.

³⁹² Rzeszoto – sito z wielkimi dziurami. Tamże, t. V (1858), s. 194-195.

³⁹³ Ćwierć korca.

³⁹⁴ Wyrażenie używane na Ukrainie, w innych częściach kraju mówiono *gomoly*, oznacza to tyle co bezrogi. Zob. S. B. L i n d e, dz. cyt., t. II (1856), s. 89; tamże, t. V (1859), s. 623.

³⁹⁵ Wysuszone, skielkowane ziarna zboża, najczęściej jęczmienia używane przy produkcji piwa lub spirytusu. *Słód*, [w:] *SJP PWN*, t. 8 (1966), s. 417.

³⁹⁶ Okseft – beczka jedna z największych, do wina i innych płynów. S. B. L i n d e, dz. cyt., t. III (1857), s. 543.

Przytrąbków do tych bani 2.
 Czapek miedzianych z przytrąbkami 2.
 Trąbników 2.
 Kadek do roboty 7.
 Spustów 3.
 Konwi wielkich 3.
 Czetweryk 1.
 Czerpaków 3.
 Lijka 1.

Stajnia klasztorna

Koni gniadych 4.
 Ogier kary 1.
 Koni roboczych 8.
 Chomątów ze wszystkim na 4 konie, małych 4.
 Szorów³⁹⁷ starych 2.
 Półszorków 4.
 Uzdzienic³⁹⁸ rzemiennych 4.
 Uzdzienic parcianych³⁹⁹ 6.
 Zgrzebeł 2, trzecie zepsute.
 Derk 8.
 Chomątów wielkich z półszorkami, licami, fantarami 2.
 Półszorków starych 4. Maźnic 2.

Narzędzia fabryczne

Kadek⁴⁰⁰ 2.
 Cebrów wielkich 3.
 Cebrzyków małych 5.
 Skopków z uchami 4 a bez uch 2.

³⁹⁷ Szor – część przyboru zaprzęgowego na konia, idąca od chomąta wzdłuż grzbietu i po bokach konia. *Szor*, [w:] *SJP*, t. VI (1915), s. 647.

³⁹⁸ Inaczej uzda. Część uprzęży nakładana na głowę konia, z wędzidłem wsadzonym mu do pyska, aby nim kierować. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. VI (1860), s. 198-199; *Uzda*, [w:] *SJP PWN*, t. 9 (1967), s. 783.

³⁹⁹ Part (parciak) – gruba konopna lub lniana tkanina z najgrubszych pakul uzyskiwanych podczas obróbki roślin włóknistych, zgrzebna, nie bielona. I. T u r n a u, *dz. cyt.*, s. 132-133.

⁴⁰⁰ Zdrobniale kadź, duże otwarte naczynie. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 287.

Taczek 12.
Bików⁴⁰¹ żelaznych 2. Młotek murarski 1.
Kielnia murarska 1 a druga już zrobiona.
Świder murowy wielki 1. Grac żelaznych 2.
Łopatek żelaznych 2.
Linen wielkich 5. Wozów fabrycznych 3.
Rydlów 2. Wołów fabrycznych para 1.
Garc do piasku 1.

Inwentarz wsi Horodyszczu Ludzi
osiadłości gruntowych i ogrodnych

Włóczni

Ostap Sawczuk
Dmytro Matwiyeczuk
Ostap Tymezuk
Grzeško Zaręba

Półwłóczni

Jakób Michałow
Jaszczycha Wdowa
Paweł Mychayłow
Chwidor Romaniuk
Illasz Kuzmin
Tymosz Kuzmin
Stecko Waśkow
Iwan Ostapczuk
Juzko Poliszuk
Harasym Krynczek
Andruszko Mysiączuk
Jakób Kowalczuk
Pawło Szelepiak
Pawło Pawłowicz
Jakób Jaworski
Marko Tymeszuk

⁴⁰¹ Bika – młot obustronny murarski do tłuczenia murów. Tamże, t. I (1854), s.109.

Abram Szekirany
 Stepan Harasymiuk
 Ignacy Jakus
 Hrycko Mykitiuk
 Stecko Farmagiey
 Roman Mykitiuk
 Kazimierz Jaworski
 Matwiy Ostapczuk
 Maciey Jaworski
 Iwan Bulczos
 Stepan Czupaluk
 Petro Bobeszuk
 Lewko Skorupka
 Iwan Szynders
 Maxym Kmeć
 Chwedko Harasymczuk
 Iwan Kmeć

Czynszowi półwłóczni

Teodor Ślusarz
 Kazimierz Grabarz
 Sobko Piątek Grabarz
 Wasyl Tymczuk Kuśnierz
 Jaworska Szlachcianka

Czynszowi ogrodni

Jakub Makuch Mularz
 Antoni Filipowicz Mularz
 Woyciech Burzyński Mularz
 Iwan Pawluk Piwowar
 Bazyli Szulikowski Mularz
 Walko Zak Strycharz
 Kazimierz Garncarz
 Apollonia Stolarka
 Iwan Jakimczuk
 Martyn Bednarz
 Hrycko Farmagiey Stary

Komornicy

Petro Mularz
Maćko Juzwiak
Hrycko Słobodzianik

Na usłudze klasztornej

Krotowicz Lesniczy
Seweryn Gumienny
Lesko Rybak
Cyryl Krawiec
Jan Burzyński Organista
Wasył Stadnik
Dobrzycki Podstarości

Inwentarz wsi Paszук

Włóczni

Waśko Tkaczuk Tkacz
Andruszko Kostium Tkacz
Adam Zaiąc Tkacz
Michałko Tkaczuk
Sydor Kostiuk
Iwan Korobeniuk
Michał Korobeniuk
Jacycha Wdowa
Demko Jackow
Michał Kostiuk Przysiężny
Iwan Bielecki
Michał Kowal
Stećko Łysy

Półwłóczni

Jurko Poliszuk
Chwidko Hudym
Matwiey Maytański
Hrycko Poliszuk

Jurko Wzyt Tkacz
 Juzko Tymczyszyn
 Michał Mazur
 Andruszko Kołomyjczuk
 Iwan Dzyga

Czynszowi

Marcin Szwiec
 Jakób Tracz
 Michał Tracz

Ogrodni

Maxym Maniuś
 Semen Pryhon

Szlachta włóczni

Jerzy Oleśkiewicz
 Antoni Zieliński

Półwłóczni

Piotr Jaworski
 Tunicki

Powinności poddanych obydwóch wsi

Z każdy chałupy, który siedzi na włoce, powinien iść pańszczyzny dni 3, od Ś[więtego]. Mikołaja Letniego Ruskiego⁴⁰² aż do Ś[więta]. Pokrowy⁴⁰³, a który siedzi na półwoce powinien iść na pańszczyzny dni 2. Każdej wiosny, z każdej chałupy, nawet szlachta i czynszownicy, każdy gospodarz powinien, oprócz krągłych, iść 1 dzień na zbiórki, dzień 1 na oborki na obhoski i zakoski, drugi także na zażyunki i obżyunki, a to bez żadnej excepcyi. Jak się zacznie żniwo, aż póki z pola nie pozbierają zboża, każdy gospodarz ciągły, nawet i czynszownicy

⁴⁰² 9 maja.

⁴⁰³ 1 października.

i szlachta z każdej chałupy w tydzień 1 dzień z włoki iść powinni^[404] tłokę klasztor gorzałką traktować powinien z muzyką. Czynnownicy swojemi dniami wszystkie zboża z pola zwieść powinni do gumna⁴⁰⁵ folwarku paszuckiego.

Pańszczyzny wszyscy powinni na swoje dni brać pod miarą i sznurem związane konopie klasztorne i lny do wychędożenia podług próby i zdania klasztornego, jak kto na czym siedzi, a wychędożywszy mają sprząść z włoki po miotków 3, z półwłoki po półtora, chałupnicy po 1. Pasiękę, którybykolwiek miał poddany, nawet i arendarze, tędy dzieśiąty ul czasu pozbierania na klasztor iść ma, a co od 10 zbędzie oczkowego ma dać od każdego ula po groszy 13.

Na szarwarki⁴⁰⁶ w zimie i w lecie, kiedy będzie potrzeba, wszyscy bez excepcyi nawet i czynnownicy iść mają.

Zimowa pańszczyzna

Od S. Pokrowy aż do S. Mikołaja Letniego każdy gospodarz, który siedzi na włoce powinien iść pańszczyzny po dni 2, z półwłoki zaś po 1. Wszyscy pańszczyźnicy swojemi dniami powinni brać proso do ususzenia i utłukania, jak klasztor podług umiarkowania, któremu gospodarzowi da uważając, jak kto na czym siedzi, które proso oczyściwszy^[407] powinni oddać do klasztoru podług próby z każdej chałupy, nawet i czynnownicy i gospodarze, którzy siedzą na włoce powinni zapłacić co rok podoroczny⁴⁰⁸ na S. Mikołaja Rzymskiego⁴⁰⁹ z obydwóch wsi po zł[o]t[y]ch. 8. Z półwłoki zaś po zł[o]t[y]ch. 4. Także na to święto jeżeliby zaś klasztor do^[410] do Lwowa Bendziuchy miał podwody na swoją własną potrzebę, niezaprzędając nikomu posłać, tędy

⁴⁰⁴ Wyraz nieczytelny.

⁴⁰⁵ W tym kontekście pomieszczenie na zboże, stodoła. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. II (1856), s. 151.

⁴⁰⁶ Robota publiczna, wypadająca z pańszczyzny. Może być to praca przy budowie lub naprawie dróg, mostów czy budynków, ale najczęściej jest to robota polowa. Zob. tamże, t. V (1859), s. 555; *Szarwark*, [w:] *SJP*, t. VI (1915), s. 570-571.

⁴⁰⁷ Wyraz nieczytelny.

⁴⁰⁸ Podatek opłacany przez włościanina, jeśli nie odbył on podróży, którą każdego roku obowiązano był odbyć na rzecz swojego pana. Powszechny na Wołyniu, Podolu, Ukrainie. Por. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. IV (1858), s. 358; *Podhorocznyzna*, [w:] *SJP*, t. IV (1908), s. 358.

⁴⁰⁹ 6 grudnia.

⁴¹⁰ Wyraz nieczytelny.

na każdą podwodę z włoki po 3 ośmaki tylko zboża, które nieobciążają koni, ale pieniędzy podorozczyny klasztor wybierać niepowinien. Jeżeliby zaś klasztor był potrzebny posłać zbożem, dokąd podwody wolno, tędy z pańszczyzny posłać wiele razy chcąc a wiele dni zabawi w drodze tyle dni pańszczyzny wytrącić powinny.

Pańszczyzny drwa do klasztoru, z lasu naszego, na dzień każdy gospodarz przywieść powinien po 4 fury a do Paszuk po 3. Czyszownicy oprócz tej powinności jak się wyższy wyraziło, powinni latem i zimą drogi kolejno odbywać do klasztorów naszych, jako to do Lwowa, do Trembowli etc., tylko tak uważać kolej jak kto siedzi na półwłoki, a jeżeli pojedzie raz, to z włoki powinien jechać razy 2 a tak krzywdy nie będzie.

Tkacz każdy powinien wyrobić za pieniądze 1 półsetek, a jeżeliby klasztor więcej narzucił, powinien z każdego arsyna po groszu zapłacić albo jak ludzie płacą. Chałupnicy, którzy na ogrodzie liczą, a choćby który i ogrodu nie miał, dość że ma spod lasu i zażywa na chałupę dębów zdrowych za pozwoleniem klasztornym, jako i drudzy wszyscy na włóce i półwłóce siedzący. Więc latem i zimą powinien pańszczyznę odbywać tak, jak z półwłoki do tego tłoki, zakoski, obkoski, zakorki, oborki, zażynki, obżynki, przy tym do wybielania półsetka pół ośmaki żyta klasztor dać powinien, miarkując co upadło onegdaj. Toż samo i o szlachcie rozumieć się ma, excepto pańszczyzny, choć to na posłudze klasztornej siedzą, przy tym jeżeliby miał szlachcic ogród albo łąkę, czynsz dać powinien według możliwości. Stróżów 2 jurgieltowych⁴¹¹ rocznich z wsiów Horodyszcz a Paszuk po 2 być powinno na przemian i co tydzień 1 z Horodyszcz a drugi z Paszuk, którzy to mają robić co im klasztor każe.

Instrumenty muzyczne

Skrzypców wrocławskich 2.

Smyczków do nich 2, a sandałow 1.

Skrzypców starych popsutych 4.

Item skrzypców reparacji potrzebujących 2.

Item skrzypców starych używanych 2.

⁴¹¹ Praca za pewną opłatę, na żold. Zob. *Jurgielt*, [w:] *M. Arcta Słownik Staropolski*, red. A. K r a s n o w o l s k i, W. N i e d Ź w i e d z k i, Warszawa 1920, s. 111.

Basetla⁴¹² z smykiem stara 1.
 Trąb z kutaskami para 1.
 Trąb starych popsutych para 1.
 Waltorni⁴¹³ z jedwabnemi kutasami para 1.
 Waltorni starych, para 1.
 Waltorni starych popsutych, para 1.
 Krąmlików⁴¹⁴ do trąb 2.
 Krąmlików do waltorni 2.
 Oboi⁴¹⁵ nowych, para 1.
 Oboi starych popsutych, par 2.
 Flecik maleńki 1.
 Musztuk⁴¹⁶ do trąb cynowy 1.
 Musztuk mosiężnych do trąb 2.
 Musztuków do waltorni 2.
 Fletrawersów⁴¹⁷, z których jeden zepsuta a drugi nowy 2.
 Item smyczek do skrzypców 1.

Papiery muzyczne różne znajdują się w szafie przy kapeli⁴¹⁸

Familia Conventus

M. R. Pr. Angelus Miroński Prior Conventus
 RP. Constantinus Werner S[anct]ae. Th[eologi]ae. Lector Phi-
 li[osophae]. Prof[e]s[sor].
 RP. Gerardus Pawłucki S[anct]ae. Th[eologi]ae. L[ecto]r Phi-
 li[osophiae] Prof[e]s[sor]
 RP. Joannes Raupnik Subprior
 RP. Elias Makarewicz

⁴¹² Dawniej wiolonczela. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 62; J. H a b e l a, *Słowniczek muzyczny*, Kraków 2003, s. 24.

⁴¹³ Inaczej róg. Zob. J. H a b e l a, *dz. cyt.*, s. 213.

⁴¹⁴ Prawdopodobnie zniekształcone – krąglik, dodatkowy odcinek rurki różnej długości, aby uzyskać inny dźwięk w instrumentach dętych blaszanych. Por. tamże, s. 97.

⁴¹⁵ Obój – instrument dęty drewniany w kształcie lekko stożkowej piszczałki. Tamże, s. 128.

⁴¹⁶ Ustnik w instrumentach dętych. Zob. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. III (1857), s. 181; *Munszyk*, [w:] *SJP*, t. II (1902), s. 1069.

⁴¹⁷ Fletrawers – fletnia poprzeczna. S. B. L i n d e, *dz. cyt.*, t. I (1854), s. 659.

⁴¹⁸ Prawdopodobnie chodzi tutaj o chór wzmiankowany przy opisie kościoła.

RP. Vincentus Przybyłowicz In Capellania ^[419]

RP. Prothasius Kaczorowski Concionator

RP. Angelus Wilczatyński Custos Sacror

F[rat]res Clerici

Fr. Bartholomeus Choynowski

Fr. Paulus Kaminski

Fr. Josaphat Krokowski

Fr. Lucas Baranowski

Fr. Benedictus Ozoroski

Fr. Leo Kiełbicki

F[rat]res Conversi

Fr. Cylillus Dalewski

Fr. Raphael Faltyński

Fr. Antonius Choiecki

Debita Activa

Z Równego i Łabunia, za lat 4, prowizji złotych pott. 4480, in 1 procenti.

Od Wiel[kich] Żółkiewskich, od summy zł[o]t[y]ch. 4000 za lat 8.

In festo s. Martini prowizji należy się 2240. in 1 procenti.

Od w imię P[ana]. Zywułta od summy 2000 zł[o]t[y]ch. za lat 8 prowizji należy się 1120, in 1 procenti.

Od wzcia J[ego]m[oś]ci Janusza Czetwertyńskiego, starościca Daniczewskiego, podkomorzego J[ego]K[rólewskiej]M[oś]ci sumy zł[o]t[y]ch. pott. 3000 za lat 3, prowizji należy się zł[o]t[y]ch] 630 in 1 procenti.

Od Jwścia J[ego]m[oś]ci Adama Czetwertyńskiego od sumy zł[o]t[y]ch. pott 16000 na Seredyńcach, prowizji należy się za rok jeden zł[o]t[y]ch. 1120, in 1 procenti.

Debita Passiva

Fr. Angelus Mirowski Prior C[onve]nti

Fr. Constantius Werner S. Th Lector

⁴¹⁹ Wyraz nieczytelny.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

- Bebak M., *Karmelitańskie kapele w Rozdole i Horodyszczu w XVIII wieku*, „Muzyka”, nr 67/3 (2022), s. 137-150.
- Chodyncki I., *Wiadomość historyczna o fundacjach klasztorów Zakonu Karmelitańskiego niegdyś w Polsce i Litwie, a później pod panowaniem Austrii, Rosyi i Prus zostających*, Lwów 1846.
- Daniluk M., *Konwent*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. IX (2002), s. 779.
- D. Femme, *Jednostki miar. Leksykon*, tłum. B. Pierzchalska, Warszawa 2004.
- Fundacya rodziny książąt Lubomirskich*, [w:] *Zbiór pamiętników do dziejów Polski*, wyd. W. S. de Broel-Plater, t. 4, Warszawa 1859.
- Gach P. P., *Kasaty zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska 1773-1914*, Lublin 1984.
- Giżycki J. M., *Z przeszłości Karmelitów na Litwie i Rusi*, Kraków 1918.
- Główka D., Klonder A., *Inwentarze mienia w badaniach kultury Europy od średniowiecza po nowożytność*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. LI, nr 2, (2003), s. 157–176.
- Grzebień L., *Biblioteki kościelne, w Polsce, Czasy nowożytne*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. II (1985), s. 507-510.
- Habela J., *Słowniczek muzyczny*, Kraków 2003.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w.*, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.
- Mazur E., *Wykorzystanie inwentarzy w badaniach nad kulturą XIX wieku na ziemiach polskich*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. LI, nr 2, (2003), s. 177-182.
- Markiewicz A., *XVIII-wieczne inwentarze jako źródło do dziejów prowincji ruskiej dominikanów*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, 1 (2013), LXI, s. 75-84.
- Panek B., *Karmelici. Geneza i rozwój*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. VIII (2000), s. 804-806.
- Panek B., *Prowincjałowie Karmelitów na ziemiach polskich (1397-1997)*, „Saeculum Christianum”, t. 2 (1997), s. 43-83.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa 1880-1914.
- Stecki T. J., *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym*, t. 1, Lwów 1864.
- Stolarczyk T., *Biblioteka klasztoru Karmelitów Trzewiczkowych w Kłodawie i jej księgozbiór w świetle inwentarza z 1681 roku*, [w:] *Tractu temporis. Ludzie – regiony – fakty*, red. T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, Łódź-Wieluń 2018, s. 315-324.

- Stolarczyk T., *Biblioteki konwentualne dominikanów, karmelitów, reformatorów i bernardynów na terenie obecnej Polski Środkowej od średniowiecza do XVIII wieku – źródła do ich dziejów, zachowane księgozbiory, profile treściowe. Komunikat*, [w:] *Bibliotekarz - biblioteka - historia: materiały pokonferencyjne z okazji setnej rocznicy powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich*, red. Andrzej Wałkowski, Warszawa 2018, s. 73-87.
- Szczygielski W., *Jandołowicz (Jandowicz) Marek*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. X (1962-1964), s. 499-501.
- Szudrowicz A., *Biblioteka klasztoru karmelitów w Kcyni*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. 78 (2002), s. 243-274.
- Теодорович Н. И., *Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии. Т. 3: Уезды Кременецкий и Заславский*, Почаев 1893.
- Tomaszewski B. A., *Dzieje oo. Karmelitów w Polsce, na Litwie i na Rusi*, Kraków 1988 (mps w Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie).
- Turnau I., *Słownik ubiorów*, Warszawa 1999.
- Urbański H., *Historia Zakonu Karmelitów. Tom II, Karmelicy w Polsce*, Kraków 1980 (mps w Archiwum oo. Karmelitów w Krakowie).
- Wyczawski H., *Kościelne zbiory biblioteczne (wiek XVI-XVIII)*, [w:] *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, red. M. Rechowicz, t. II, cz. 1, Lublin 1975, s. 519-549.
- Wytrwał T., *Rezydencja*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. XVII (2012), s. 65-66.

Strony internetowe

- Antoniuk D., *Karmelicy* cz. 2, „Kurier Galicyjski”, <https://www.kuriergalicyjski.com/historia/zabytki/7407-karmelicy-czesc-2> [dostęp: 29 lutego 2024].
- Маленков Р., *Городище. Як згубили велчезний бароковий монастир*, https://www.risu.org.ua/ua/relig_tourism/krayeznavstvo_digest/66081/ [dostęp: 29 lutego 2024].

MARCIN POLAŃSKI – absolwent studiów I i II stopnia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tytuł magistra uzyskał w 2022 roku broniąc pracę pt. „Adaptacja kulturowa na ziemiach zachodnich Polski po II Wojnie Światowej w pamięci przesiedleńców z Bukowiny”. Jego główne zainteresowania badawcze to historia Kościoła na Wschodzie, relacje polsko-ukraińskie oraz losy Polaków na Bukowinie.